

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer, t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik szám alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivárató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Értesítőben mindenféle hirdetvény fölvetetik 's pontosan és jutányosan közöltetik.

Folyó 2dik féleli (julus-decemberi) teljes számú példányokkalszolgálat még a szerkesztőség.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország. (Kinevezések; az idegenek be- vagy nem fogadtatása ügyében; Baranyamegye évnegyedes közgyűlése; jegyzőkönyvi kivonata az 1846. évi jul. 10. és 11. tartott duna-tiszai csat.-társ. választv. ülésének; német gazdák gyűlése Gréczen; ág. vall. bányaker-gyűlése; budap-n.)
Ausztria. (Porosz király ő fels. königswartba érkezése.)
Amerika. (Hadi mozgalmak a mexicói határszéleken; S. Ana vizszakészülése Mexicóba; rio-janeiroi hírek.)
Portugália. (A királynő hglit szül.)
Spanyolország. (A galiczi és sevillai haderőnek portugáli határok felé nyomulása; a királyné férjhezmeneteléről; elegy.)
Anglia. (Jul. 27. ei felsőházi ülés; Brougham lord Russell czukor-vámbillje ellen; a repealtagok meghasonlása; elegy.)
Franciaország. (Lapok nyilatkozatai a jul. 29. kei mérénnyről; a gyilkos vallomása; ennek ügyében a párudivar aug. 7. ére összehívva; elegy.)
Svédország. (Házassági terv.)
Olaszország. (A titkos consistorium a Quirinal palotában; a pápai bünbocsánat sikere; elegy.)
Oroszország. (A lengyelorsz. főhelytartó elutazása.)
Törökország. (Többrendbeli tüzvész Sztambulban; Risa pasa ismét a kormányon; elegy.)
Elegyhir. — **Értesítő;** dunavizállás.

Magyar- és Erdélyország.

Ó cs. s ap. kir. Főlsége a nagyváradi latin szertartású káptalanban megüritült kanonokságokra Oszvald Ferencz áld. papot 's a pesti kir. egyetemnél hittudomány tanítóját, továbbá Körmóczy Imre áld. papot 's a pesti m. kir. egyetemnél egyházi történet tanítóját érdemesítni legkegy. méltóztatott.

Ó cs. s ap. kir. Főlsége Thines-Csetneky Károly kir. ügyigazgatósági ügyvédet a cs. kir. egyetemes udv. kamara udv. titkokává kinevezni legkegy. méltóztatott.

Az idegenek be- vagy nem fogadtatása ügyében. Folyó évi julus 30án ezen lap 60dik számában a „bevándorlás” cím alatt feltett hat rendbeli kérdésre — (léteznek-e Magyarországon törvények, melyek külföldinek hazánkban a megtelepedést 's akár adóalatti akár adómentes földbirtokok megszerzését föltétlenül megengedik? stb.) — felvilágosításul szolgálnak e következők:

Senki sem fogja tagadni, hogy az országnak legbizonyosabb kincse az értelmes nép, mely önhelyzetét mindenütt saját legnagyobb hasznára tudván fordítani, mindenütt erőt ad és áldást hoz az egészre. Hogy a nép értelmes legyen, arra annak illő neveltetése kívántatik, az ezt elmulasztó társaság maga hanyagolja el vagy dönti le önboldogsága talpköveit, mert tagjait a tudatlanság buták 's tunyakká tevén, elvadulnak sálajodnak erkölcsök; értököt pazarlás, erejököt pedig a puha feslettség emésztí meg. Hogy legyen mit nevelni, népesíteni szükség az országot.

Történetíróink bizonyítják, hogy Árpád vezér a jövevényeknek birtokot osztogatott, Béla király jegyzője cap. 15. 17. 30. 31. 40. 46. — sz. István király is — 1: 6. — az idegenek befogadását királyi főerdekei közé számítja. Kálmán király 1: 4. 77. 80. cikkelyei szerint az idegent csak kezesség mellett lehetett befogadni. És megtiltatott, hogy sem magyart, sem benszületett külföldit, eladni és kivinni nem szabad. Miből kitetszik hogy, a külföldiek gyermekei, kik e hazában születtek, már azon időben is honfiaknak tartattak. —

1222d. eszt. ben Ildik András király arany bullájában a 11. 19. 26. cikkelyek szerint rendeltetett, hogy a külföldi bármely nemzetből való jó erkölcsű jövevény az eleitől fogva fenálló szabadságokban megtartassék; utóbb pedig az 1439: 5. 16. cikkelyek szerint megtiltatott, hogy akármely nemzetbeli jövevény az országban hivatalra felvétessék. És az ország zászlósi 's egyházi főrendiek külföldieket jószágokban ne tartsanak; nemkülönb 1458: 7. 8. — 1498: 26. tiltatott, hogy a király se egyházi se világi hivatalokat és jószágokat idegeneknek ne adjon. Az egyházi hivatal viselő külföldiek pedig kötelesek voltak az országban lakni, különben az egyházi javak tőlök elvétettek (1495: 30. 32.) s így az absentismus az egyháziakra nézve már akkor legszigorúbb módon volt büntetve. És maig sem engedték hogy idegenek fekvő jószágot bírassanak az országban. (1715: 23; 1723: 64.)

IVd. Béla király alatt (Fejér Codex dipl. tom. IV. vol. 3. pag. 439.) a tatárok pusztítása után királyi körlevél által külszázgokból bányászok, földmivelők, fegyverviselők és mesteremberek hivatottak be, kik az elpusztult helyekre telepítettek. A bányászoknak megengedettetett, hogy a királyi jószágokban akárhol szabadon kereshessék az aranyat ezüstöt és rezeget; — ismét 1523: 39d. cikkely által rendeltetett: hogy az arany- ezüst- és rézbányák mivelésére külszázgokból bányászok hívassanak be: úgy az 1723: 117d. cikkely szerint az ország rendeletéből külföldiek hivatottak be, kik 15 évig adótól mentesekké is tétettek. Következésképen valamint a bányászatra és mesterségekre nézve

az ország törvénye szerint körlevél mellett hivatottak be az idegenek; úgy az urbéri földekre nézve is, ha telepítés szándékoltatik, nem másképen hanem az ország rendeletéből hivatni 's fogadhatni be külföldieket: mert az ország érdekében áll, hogy minő jövevényeket fogadjon be 's ez okból tiltatott az 1609: 11. §. 6. és 1659: 25. t. cikkely által hogy időközben az idegenek csoportosan be ne jöhessenek. — Úgy az is megtiltatott 1486: 32d. cikkely által, hogy a velenceiek és lengyelek e hazában semmi szín alatt se bírassanak jószágot.

Urbéri földekre most mindjárt idegeneket behívni korán 's törvény ellen van. Mert ha valamely helységben üres jobbágy telek volna, azt belföldivel kell beültetni, mire az illető törvényhatóság körlevéllel szólítja fel a hatósága alatt levőket 's ha ottani senki sem vállalná, azon esetben a' nmgu helytartótanács körlevele által szólíttatnak fel a honfiak, 's ha belföldi nem találkoznék, csupán akkor lehet arról szó: kell-e idegent behívni 's melly nemzetbeli lenne alkalmas b?

E hazában millió számmal vannak oly adózó honfiak, kiknek vagy igen kevés, vagy épen semmi urbéri föld sem jutott, ezeknek nézetem szerint elsőségük van az idegenek fölött; kik majd csak a' fenmaradandó üres telkekre akként szállíttassanak külön kis csapatokban, hogy széttelepítve a' magyar nép nyelvét, a' nemzet szokását, a' haza törvényit hovahamarább sajátjokká tehessék.

Törvény által mondatott ki 1791: 35; 1836: 4. hogy e' honbeli jobbágyoknak sem szabad nagy számmal egy helyről más helyre költözni; 's köteles az illető hatóság illy esetekben szorosán felvigyázni. Törvény által határozottat az is, hogy több urbéri telket honfi jobbágyok nem szabad öszszeszerzeni; már pedig ha az urbéri telek haszna tekintetéből a' honfi jobbágyok korlátozva vannak, méltó okon kívánhatják, hogy külföldinek az ő mellőztetésökkel urbéri telek ne adassék, annyival is inkább, mert az 1836: 4d. cikkely által előleg megkivántatik, hogy a' külföldiek előbb a' hozandó törvény elvei szerint lakosságot nyerjenek, míg tehát törvény által el nem határozatik, hogy a' bejövő idegenek mikép nyerhetnek lakosságot, azokat urbéri telekre beszállítani azért sem lehet, mert 1836: 11. 39. szerint az üres urbéri telekre köteles az illető törvényhatóság honfit szállítani.

Az idegenek befogadtatása 1550: 77d. t. cz. szerint a' törvényhozó testet illetvén, a' külföldiek csoportos bevándorlása 1609: 11. §. 6. tiltatott 's gyarmatok telepítése csupán akkor lehet, midőn az ország annak szükségét látja, különben lehetnének körülmények, hogy valamint jó időben a' fecke 's egyéb vándor madarak, úgy a' külföldi bevándorlók is csoportosan tódulván hazánkba, a' régi lakókat is kiszorítanák, mit az 1659: 49d. t. cikkely is korlátozni kívánt; tehát a' törvény gondoskodik arról: mikor kell az országba idegeneket behívni 's azok adómentességét is bizonyos évekre határozni. (1723: 103.)

Az 1836: 11. §. 13. szerint úgy a' helységek mint a' pusztákbeli elhagyott jobbágy-teleket megszálló akár hazai, akár külföldi személyek részire, minden különbség nélkül, az illető törvényhatóság elítélése szerint közdadástól felmentés engedtetik, mi hat esztendőnél hosszabb időre nem terjeszthető; ezen törvény tehát megengedi, hogy az elhagyott jobbágy-telekre külföldi személy is szállítható, magában is értődvén, hogy csak azon esetben, ha azt honfiak nem vállalnák, 's jöllehet azon törvényben csupán az elhagyott jobbágytelekekről van szó, még is megkivántatik, hogy az illető törvényhatóság felvigyázzon 's tőle függ az adómentesség elítélése is minden egyes esetben. Ha pedig jövedőre egész puszták urbéri telkekre osztva jobbágyokkal lennének beültetendők, miről hasonló esetekben (1523: 39; 1609: 11 — 51; 1723: 18. 103.) mindig az országgyűlés rendelkezett, minden bizonytal az 1439. 6. 25; 1655: 34; 1659: 25. 49. t. cikkelyek rendeletei mellett a' honfiaké legyen az elsőség, kiknek eldödeik az 1526: 10. szerint a' haza őtalmára fejenként is felkelni, 's az 1556: 33. szerint az országnak legsúlyosabb terheit is viselni köteleztetvén egy helyről más helyre való elköltözésben századokig korlátoztattak. (1538: 22; 1547: 27. 29; 1553: 13; 1556: 31. 'stb.)

A' törvényhozó test 1715: 18d. t. cz. mindazon pusztáknak, melyekben azelőtt jobbágyok voltak új lakosokkal megszálltatását parancsolta 's az 1723: 108. cikk által külföldiek behívása 's a' jövevény lakóknak hat évig leendő a-

dómentességök határozottat: nemkülönb 1681: 74. t. cz. rendeltetett: hogy a' földesurak az üres telkeket és pusztákat lakosokkal ültessék be; úgy a' törvény rendelete az is (1715: 72.) hogy az ausztriai és más szomszéd tartománybeli lakosok, kik a' magyar hazában pusztákat vagy jobbágytelkeket bírnak, aránylag adót fizessenek; az is törvény által határozottat (1840: 29.) hogy a' zsidók, kik e hazában születtek, vagy itteni lakásra törvényes uton engedelmet nyertek, ha ellenök erkölcsi magok viselete tekintetéből bebizonyított alapos kifogás nincsen, az egész országban és kapcsolt részeiben szabadon lakhatnak; — kivevén az 1791: 38d. cikkelyben említett helyeket és a' mennyiben polgári telkek szabad szerezhetése gyakorlatában lennének, az olly városokban ezen gyakorlat jövedőre nézve is megállapítottat. —

Ezek szerint a' bevándorló idegenek lakhatásáról és az urbéri telkeknek idegenekkel megszálltatásáról való rendelkezés a' törvényhozó testet illetvén, tekintetbe szükséges venni, hogy miután 1840: 8. t. cikkely szerint az urbéri telek haszna a' jobbágyot illeti, több helyen, főkép Budapest szomszédágiban, egyegy jobbágytelek hasznáért több ezer forintot is adnak, tehát elsőséget kell adni a' honfiaknak, kik között nagyszámmal vannak olly szegény nemes családok is, kik a' lefolyt harcok századok terhei alatt birtok nélkül maradván, többnyire haszonbérilők 's igen örömet költözének a' megszálltandó urbéri pusztákra.

Az idegenek honosításáról számos törvényink vannak (— 1550: 77; 1563: 77; 1609: 11. 73; 1630: 30. §. 2; 1687: 27. 'stb.) de azok csak egyes személyekről vagy egyes családokról szólnak, kik a' magyar haza iránt való érdemeik kimutatása mellett hűségi esküt letenni 's az arrul szóló királyi oklevelet is előmutatni kötelesek. —

A' bevándorló külföldiek, jó erkölcsükről 's elbocsátatásukról szóló bizonyítványt tartoznak mutatni, mert a' szökevény jobbágyoknak kölesönös viszszaadása törvény által rendeltetett (1574: 30.) különösen pedig alsó felső Ausztriára Cseh- és Morvaországokra nézve az 1609: 42; 1622: 26. cikkelyekben érdekelt szövetséges szerződéseknél sértetlenül megtartása kívántatik, egyébiránt, kik e hazában tíz évig tartózkodván állandó lakosok kívánának maradni, azt az illető törvényhatóságoknak jelentik 's attól nyerendő bizonyítvány mellett honfiakká lesznek (Systematica operata publico-politica). A' bevándorló külföldiek gyermekeik pedig, kik e hazában születtek, minden esetre honfiaknak tekintetnek, és hogy itt idegen ember le ne telepedjék 's magának birtokot ne szerezzen az 1550: 77; 1791: 14. t. cz. szerint a' nm. m. k. helytartó tanács köteles felügyelni és az illető törvényhatóságok is tartoznak órködni. (1715: 101. §. 2. 1791: 14.)

Hogy a' magyar hazában birtokló külföldi ember magyar polgári kötelességét teljesítse és az absentismus korlátozassék, erre nézve szükséges volna némely törvényeinket kellő életben tartani, melyek szerint huzamosb időig csak azok lehetnek külszázgokban, kik királyi hivatalban, katonai szolgálatban vagy követségben vannak — 1464: 6; 1486: 7; 1492: 71. §. 4. — ellenkező esetben a' külföldön lakó honfiak fejk és jószágai elvesztésével büntetettek, úgy a' külföldön lakó egyházi személyek is jószágai elvesztése alatt benlakásra köteleztettek (1495: 30. 32.) úgyszint az 1723: 55. megkivántatik az is, hogy a' beneficiatus praelatusok és egyháziak jószágokban lakjanak, és így ezen törvényeket tekintve nem nézhetni el, hogy a' birtokos honfiak törvényes engedelem nélkül külföldön lakhassanak, kik minden esetre 1609: 51. t. cz. szerint az ország kincstartója által meghatározandó évenkénti adózásra köteleztetvén, szükséges, hogy azon évenkénti adófizetésre szoríttassanak és törvényes korú gyermekeik 1550: 77. t. cz. szerint a' magyar haza iránt tartozó hűségi esküt letenni tartozzanak.

Ha külföldi gyarmatokra lenne szükség, az angol, francia és német népfaj között mellyik érdemelni az elsőséget, 's mellyikkel nyerne többet a' haza? tudnivaló, hogy a' szegény népből álló gyarmatban többnyire a' morális erő is gyenge. Franciaországban a' népnek egy harmadrésze semmit sem tanul. Angliában ezer meg ezer szegény gyermek tudatlanul nő fel, mintha az alsóbb osztályu embert ki akarának zárni a' tanulásból. A' német népfaj között többnyire a' legszegényebbek is tanulnak 's hű, engedelmes, iparkodó

polgárokra válnak, a magyar nyelvet is megtanulják, csak alkalmat kell nekik nyújtani. — Egyébiránt azonban egyik gyarmat úgy mint a másik adhat e magyar hazának jó és vezetéses polgárokat, csak hogy a haza is gondoskodjék a népnevelésről, s ne hagyja önmaga csekély erejére a szegény nép nevelését, — így nemcsak hasznos földművelőket, hanem tudósokat és fő statuspolgárokat is várhatunk a szegény gyermekekből; — értelmiség nélkül az ország emelkedő boldogulását s fenmaradását nem is képzelhetni, mert csak az által tudja meg a polgár: mi nagyon szükséges neki a hazaszeretet, a törvény, az engedelmesség, az egyetértés, a szorgalom, a helyes gazdálkodás, a közönséges teher híven viselése stb. stb. Illy lelki erősség nélkül a kármely kormányzó hatalom is erőtelen, és a legjobb törvények is sikeretlenek. —

Viszszatérve az idegenek be- vagy nem fogadtatása ügyére, most már nemzetiségünk fentartására nézve is ugyszólván, mellőzhetlenül szükséges, hogy a honosi tási ügy nemcsak egyesekre vagy családokra, hanem több családból álló bevándorlóira nézve is legközelebb országgyűlésen törvényben állapítsák meg elhatárolás s kiterjeszkedőleg minden viszony s körülményre vonatkozva, főleg pedig az absentismusra s absentistákra nézve, mivel attul félhetni a már eddig történeteknél fogva — hogy ha a zálogbank-intézet nélkül szerencsétlenül behozott váltótörvény következtében ezentul még több olly szerű külföldi aquisitio történik, mint Lippe-Deimold, Stametz stb., az ország nagy része idegen absentisták kezeire jutand; s ezek egész tábor idegen gyarmatot szállíthatnak be s így lassanként megáshatják nemzetiségünk sirját — ha nem gondoskodik már úgy is talán elkésett nemzetünk az ennek elhárítására szükséges törvényes intézkedések s ovadékokról. Pest 1846. aug. 12én. R e s o e n s e l K á l m á n ügyvéd.

Baranyamegye évnegyedes közgyűlése *) jul.

27én kezdődött; tárgyai a négy napig tartott ülésnek következők voltak: elnök alispán megnyitóbeszédében a megye állapotát rajzolja, melyből megérthető mi is, hogy habár az időjárás igen szeszélyes s változékony volt is, azért az egészségi állapot folyvást megnyugtató, valamint a közbátorság sem zavartatott meg nagyban, ide nem érve az apróbb verekedések s vérengzéseket, mik Baranyában, kivált bucsunapokon napirenden vannak (s vajjon nem volna e szükség ellenintézkedést tenni?) Az igazság kiszolgáltatása is maga kerékvágásában halad feltartóztatlanul; a büntetőperek ugyancsak megkevesültek, s melyek főbebeztettek, azokból egy sem hever vizsgálatlanul. Mi az adót illeti s kivált ennek tartozéki összegét, erre ugyan alispán ur nem mondhatá: hogy jól van, sőt megvallá, hogy az még szaporodott; de egyszersmind előadá azon javaslatát, hogy ezen tartozások jövő őszszel igen könnyen lesznek behajthatók, midőn t. i. az adózók az aratást, szüretet elvégzik; ekkor tartozásaikat bekobozhatni tőlök. Örömmel értettük még a jelentésből, hogy a katonaság számára szükséges természetvények kiszolgáltatása iránt a gazdasági bizottság megtartván az árlejtést, az a népre nézve igen kedvezően ütött ki, mennyiben t. i. az eddigi nagy teher néhány forintkával csökkent volt; minden katonai adag 5 krral levén olcsóbb mint az elmúlt évben, s így alispáni calculus szerint a megyében állandóul tanyázó katonaság tartása díjában mintegy 10 ezer p.ft leend a különbség. Kiterjedt a jelentés még a barmok egészségi állapotára is, ezt is — miként az emberekét — megnyugtatónak állitva mindenütt, kivéven hol nem megnyugtató, mint például a berkes vidékeken, hol a betegség napirenden volt; s mivel e miatt a megyei baromorvosnak is a helységekben gyakran meg kell fordulnia, fizetése pedig igen kevés hivatalos elfoglaltatásához mérve s habár a rendek e fizetés javittatása végett már fel is irtak, de mivel válasz nem érkezett, jelentő alispán jónak találta a nevezett barmaszt, valahányszor hivatalosan utazik, bizonyos napidíjjal jutalmazni, mit a közgyűlés méltányolván, a napidíj 1 p. forintban állapított meg. — E jelentés szigorún véve arra célezott nagy részben, hogy megyénk habár nem Eldorado is, még sincs olly meszsze tőle.

Régóta von újat megyénk a szomszéd Bácscsal a mohácsi szigetben levő határkérdés fölött, meglehet csupán azért, hogy a szomszedsági eszmének teljes mértékben megfeleljen; szomszéd- és barátságos egyetértés ugyszólván fejt holló; nálunk a villongás annyira ment, hogy az ország nádorának törvényes birói hatalomgyakorlása kéretett ki. Nádor ő fensége e határkérdés fölötti ügy elintézésére b. Vay Miklós koronaőr ő excját s a két érdekelt megye első alispánjait nevezte ki nádori bíróság tagjaul. Előre is kíváncsiak vagyunk: ki lesz a nyertes s nem lesz e a végfogantat vagy határozat a közönséges bifariatio. — Olvastatott azon helytartósági intézvény, melyben megyénknek is kormányilag tudtául adatik Apponyi Györgynek má-

*) Rendes levelezőnk kimerítőbb tudósítása érkezéseig is közöljük. Szerk.

sod főkanzellárrá kinevezetése; a megkülönböztetett kormányférfiu tiszteletére üdvözlő felirat indítványoztatott s elis fogadtatott; mire nyomban ezen üdvözlő s tisztelegő viták után felvétellett Széchenyi István gr. magyar szellemű levele, melyben a baranyamegyeieknek róla lett megemlékezésüket köszöni; nyomos és tanulságos kitételei helyeslés s éljenzajjal fogadtattak, s a levél szives örömet közt a levéltárba tétetni határozatott. Kezülközé érkezett azon helytartósági intézvény is, melyben tudósítottunk arról, hogy a Dráva folyó szabályoztatása ügyében biztosí hivataláról nm. Ürményi Ferencz leköszönvén, helyette a nevezett állomásra Siskovics József verőczemegyei főispán nevezetett ki ő felsége által. Ez tudomásul szolgált s ujlálag is ébresztésül volt azon ohajtásra: vajha a drávavidékiek is a tiszaikhoz hasonló derültégű reggelre viradhatnak s a Dráván szabályozás mellett gőzhajózást is létesítenek; mert gőzhajó úgy felillik a Drávára meg Marosra, s még tán a Szamos- és Bodrogra is, mint szűz hajador fejére a koszorú.

Tudomásul adatott a megyének az is, hogy az „Iskolai lap“ című folyóiratot megengedő kiváltságért folyamodó s e folyamodtában a megye által is pártolt Nagy Ferdinánd kérelmétől a nm. kanzelláriánál elmozdított.

Kiváltságról levén szó, megemlitem azon helytartósági intézvényt is, melyben a gyertyának bárki által is árultatása tiltatik, s eziránt a megye utasittatik; a közgyűlés hivatkozva az 1837/6. törvényre s törvényeken alapuló politialis felsőségére, e tekintetben magát korlátoztatni nem engedhetvén az intézvényt félre tévő; hasonló történet nem rég a kontár mesteremberek árulhatási szabadságukat ellító intézvényel is a czehek irányában, miután e megye kimondotta azon elvét, hogy senki sem gátolthatik kenyere keresésében, mindenkinek nem elzárni, hanem inkább feltárni kellvén az utat, melyen élelmét legkönnyebben s biztosabban szerezheti meg; a kontárok tehát ezentul is üzhetik tanult mesterségüket, egyedül inas- és legénytartástól tiltatnak el. A magyar gazdasági egyesület felszólító levele a közbelki épültre adakozás végett, ez egyszer a nemesi pénztár üressége miatt nem pártolthatott, de magányos uton aláírások gyűjtése határozatott el. Egy szedres kertési állomás rendszerítettvén, fizetése 240 p.ftban állapított meg a kormányzékéknél.

Magánügyek tárgyalására térvén a gyűlést át, egy főszolgabíró alkalmat von azon mellékes roszszak megemléztésére, mik a megyében szerfölött elszaporodott kutyák által okoztatnak részint marás, részint vesztesség — sőt magára a népre az által, hogy levén gazda, kinek udvarában 10—12 kutyá is uhit, ezek tartása sokat elvon az adózó családi gyarapodhatásából. Kivánatosá lón tehát itélete szerint, hogy ezen állatfaj minél kevesebb számra csökkentessék; ezt pedig — mellőzve az itt ott eddig használtatni szokott irtó rendszert — az által véli indítványozó elérhetőnek, ha minden kutyától, legyen az angol vagy kacsaitkai faj, melék, szelindek, kuvasz vagy komondor, egyenes pénzbeli adó fizettetik. — És mi lett ezen adózási indítványból? hát az, hogy dicsőségesen megbukott.

A pécs-mohácsi vasutársaság is 27én délután tartá közgyűlést, melyben a lejtérés megkezdése határozatott el; egyszersmind felszólítás a fumei vasutársasághoz, hogy a pécs-mohácsi társasággal a vonalok vezetéseben egyesüljön. M e s e k i.

Az ág. hltv. bányakerület közgyűlése

Pesten aug. 12dikén Szeberinyi János superintendens kebellágyító beszéddel nyitá meg. Naponként érzi, ugymond, hogy élte esteje mindinkább közelget s a széken, melybe őt az egyházkerület ülteté, sokáig ülni nem fog, sőt már is félig holtnak látszik önmaga előtt, mert mint növendéke a mult századnak, holt nyelven levén felszólalni kénytelen attól fél, hogy őt a gyűléstagok közül talán sokan már nem is értik, valamint ő sokakat nem ért. S valamint az üdvözítő élte utolsó éjjelén intézkedett buzgóan tanítványi közt a teendőkről, úgy ő is e példát követve hátralevő napjaiban lehető buzgósággal akar eljárni hivatala nem könnyű kötelességeiben s vannak ohajtásai, melyeket teljesülve szeretne látni. Ezek közül említe a papjelöltekre vonatkozót, kiknek száma nagyon szaporodik, úgy hogy csak ezen egyházkerületben 40 van s kik hivatalba egykönnyen nem juthatván hosszabb időig nevelőködni kénytelenek, hol nemcsak idejük nincs istenészeti tanulmányokkal foglalkodni s a papi hivattalal szükségkép özszeakötöttekben előhaladni, hanem ha szert tesznek hivatalra, ebbe elvilágiasult szellemet is, mely hivatásukkal meg nem fér, visznek át magukkal. S mivel nekünk papnöveledek nincsenek, hol ifjaink paphivatalra gyakorlatilag készülhetnek, e szempontból ajánlja szónok, hogy a jövedelmesh egyházak papjai fogadnának illyen ifjakat magok mellé segédekül. Jelenté azután, hogy az 1844ki III. t. czikk a katonai határszéleken kihirdetve még nincs.

Vége sajnálattal tudatá, hogyh. Prónay A. egy-kerületi ügyelő gyöngékedő egészsége megedzése végett furdóbe utazván el, elnöki székét el nem foglalhatá, így az egyházmegyei ügyelők közül a hivatalok szerint legidősb elnökül választandó. stb. stb. —

Más nap (aug. 13dikán) pénzügyeinkkel foglalkozva szóba hozatott, hogy a barsi esperesség pénztárunkba évenként csak 3 pftot, egyháza kevés száma miatt, fizet, kerületi gyűléseinken megjelent követeli pedig ugyanazon pénztárból évenként 20 p. ftnál többet is huznak, mi pénztárunkat egypár század mulya teljes kiürítéssel fenyegeti; ez okból indítványoztatott, hogy minden esperesség maga fizesse követelét; megpendítettvén továbbá, hogy az egyenlőségnek épen korunkban kedvez eszméjével semmikép özsze nem fér, miszerint a kerületi gyűlésre papkövetekül küldött esperességi hivatalnokok (fő és alesperesek, jegyzők) nagyobb napidíjt huzzanak a szinte követekül küldött közpapaknál s mindnyájak számára egyenlő napidíj indítványoztatván, e két rendbeli indítvány a coordinatio jövő évi tárgyalásig, midőn azok ujra előkerülendnek, elhataloztatott. A superint. fizetésének nagyobbítása is javaslatott, mit azonban főpapunk azonoknál fogva, mivel pénztárunknak még sok, eddig ki nem elégithetett szükségét kell földőznie, megköszönve az indítványt, el nem fogadott, e nyilatkozata megéljeneztetvén. — A szarvasi gymnasium folyamodván ujlálag, hogy lyceummá emeltetése iránt esedezék felsőbb helyen a kerület, kérelme a beszolgáltatott okiratok nyomán teljesített. — Taubner Károly tábóri papnak eltávoztá óta nem levén a kerületnek magyar censora, illyenné Bauhoffer György budai pap választott. — Bejelentetvén a pestmegyei esperesség által, hogy Váczon lakó hitsorsosink Csomádtól, hova eddig egyháziilag tartoztak, elválni s Pesthez csatlakozni kívánkoznak, mit az említett esperesség nem ellenez, e följelentés jóváhagyólag tudomásul vétetett. — Azután a nmgu m. k. h. tartó tanács k. intézvényeinek olvasásához fogtunk. Fölvétetett jelesül az, mely a vegyes házasságra lépni szándékozók háromszori kihirdetéséről megkivánató bizonyítványok azonnali kiadatását, ha csak törvényes okok ellenkezőt nem parancsolnának, rendeli. Esetet, hogy papjaink illyen bizonyítványt valakitől megtagadjak volna, a kerület nem tudván, az intézvényt ezentul is szigoruan megtartandónak rendelé, de többek által bejelentetvén az, hogy a szóban forgó bizonyítványoknak, törvényes okokon kívül is, megtagadását a r. kath. papság gyakorolja, oda utasítá papjait az egyházkerület, hogy azon vegyes házasságokat, kik háromszori kihirdetésokról bizonyítványt r. kath. paptól nem kaphatnak, két tanúnak írott vallomására, hogy a kihirdetés a r. kath. templomban csakugyan megtörtént, adják özsze s eskessék meg. Azon intézvény ellen, mely az áttérni kívánók közül a 18 éven aluliakat befogadtatni tiltja, mint világos törvénybe ütközőt ellen felirunk, oda utasítván papjainkat, hogy a törvény világos rendeletéhez szorosan ragaszkodjanak. (Vége köv.)

(Jegyzőkönyvi kivonata az 1846dik évi július 10. és 11én a dunatiszai csatorna tárgyában tartott választványi üléseknek.) 1846 évi július 10én sz. k. Pestvárosában nm. Gyürky Pál ur ő excija elnökelealatt a dunatiszai csatornavállalat tárgyában választványi ülés tartatván — elnök ur ő excija hivatkozva az 1845ik évi június 3án tartott társulati közgyűlés azon határozatára, mely szerint Beszédes J. igazgató vizmérnök urnak ez érdemű terve iránt a külföldi tekintélyes vizmérnököknek, jelesen Klenze L. bajorországi t. tanácsos és a kir. építészeti igazgatóság elnökének; W. Tierney Clark angol hidépítész urnak és végre Fynje H. F. első osztályzatu hollandi k. vizmérnök urnak megérkezendő véleményei a jelen választványi ülésben lennének tárgyalandók, mindenek előtt azoni fájdalmat jelentette ki, hogy a két utóbbi véleménynek csak legközelebbi napokban lett elérkezte miatt a dunatiszai csatorna érdemében azóta semmi sikeres előlépés nem történetett; azután figyelmessé tette a választványt, hogy a fenérintett határozat fonálna bemutatott három rendbeli véleményt és minden hozzájuk csatolt rajzot s kiszámításokat komoly figyelemmel tárgyalni, minden előfordulandó nehézséget eloszlatni, s a különböző irányban találató véleményeket kiegyenliteni, szóval: e vállalat alakulására vezető módokrul tanácskozni és ekép özszeptosult körülményes javaslatokat a társulati közgyűlés meghirálására elkészíteni sziveskedjék, melynek következtében

Felolvastattak Klenze, T. Clark és Fynje urak már közölt véleményei, ezen iratok terjedelmessége tekintetéből készített rövid kivonatokban, melyek felolvasása s kölcsönös vitatása után valamint egy részről örömmel tapasztalta a felolvasott kivonatokból e választványt, hogy a fenémezített véleményezők, bár külön irányokban kiindulva, bár Beszédes J. ur tervét, költségei kiszámítását sokban megtámadva és módosítva; mindamellé az általa tervezett vö-

nalt, vizes lehetőség hozták; m... sitásból r... csatorna... mintha a... vizáradás... részről a... hozására... lényegese... társulat a... kokbul in... nyoztatot... hagyva m... inkább az... létrehozó... ván az is... ez érdem... lasztvány... és arra is... alakult tá... körülmén... niaszmné... mikép ez... népszerű... csak az... vezetteti... tott posv... törvényh... feleledne... kisajátít... térségek... sával sz... zetes ré... azt is, h... ekkorig... nem látj... a csator... társaság... Mindeze... podott n... 1... megbiza... ral ezen... tudósítá... 2... nyek ki... léhség... szitse é... 3... kedelm... kereske... pen sz... nyok m... na rem... inkább... gosság... 4... szedés... lyek a... kosait... széd t... csatorn... fenebb... ni s a... nyi ülő... tokkal... velős... tesen l... gyűlés... ezen t... tik eln... tudósi... irt vél... de eg... pok ut... ványi... vegye... az elő... Azutá... tára e... digi n... az ille... adás... Békes... Emil... rosi t...

nalt, vizesít ábrázoló kiszámítás helyeselve, a csatorna-lehetőségét s létesíthetőségét általánosan kétségbe nem hozták; mi több, Fynje ur véleményéből és javasolt módosításából remélhető az is, hogy azon nehézségek, melyek a csatorna létesíthetőségét eddig leginkább kétségbe hozták, mintha annak megátalása a tiszai és szomszéd vidékeket vízáradásokkal fenyegetné, el fognak oszlatni; — úgy más részről aggodalmat gerjesztett az, hogy e csatorna léte-hozására kívántató költségek összege B. ur kiszámításától lényegesen különbözik, sőt azt annyira felmulja, hogy a társulat alakulhatását kétségbe hozza, s azért ezen indokból indulva szóba hozatott s velős okokkal indítványoztatott némely választványi tagok által, mikép felhagyva máris annyi akadályba ütköző csatorna eszméjével, inkább az olcsóbb áron készíthető, a közlekedést hamarabb létrehozó vaspálya-készítés tételnek javaslatba, ajánlat-ván az is, hogy legközelebb ide megérkezendő T. Clark ur ez érdemben bővebben hallgattassék ki. Azonban a választvány többsége figyelmeztvén a törvényjótékonyására és arra is, hogy e választvány mint ily vállalat létesítésére alakult társulat képezője, nem látván még minden ide vágó körülményt annyira kifejtve, hogy már jelenleg a csatorna-eszmével felhagyhatna; de komolyan megfontolván azt is, mikép ezen kiszámított költségek fogyasztására az annyi népszerűséggel pártolt dunatiszai csatorna vállalata nemcsak azon földbirtokosoknál, kiknek határin ezen csatorna vezetetik, kik nemcsak a feléledt közlekedés és a kiszáritott posványos földek jövedelmeit élvezni fogják; de azon törvényhatóságoknak is, melyek kereskedelmi viszonyaik felélednek, oly ajánlatokra és adakozásokra, nemcsak a kiszáritási költségek elengedésével, de akár a kiszáritott térségek kellő megváltásával, akár napszámosok felajánlásával számot tarthatna, melyek szerint a költségek nevezetes része megkíméltetnék; — más részről megmondolva azt is, hogy e csatornának remélhető jövedelmei iránt még ekkor eléggé biztos adatok nem lennének, mihez képest nem látja magát e választvány azon helyzetben, hogy akár a csatorna vállalatait elejthesse, akár pedig a részvényes társaság alakulhatását kellő bizossággal javasolhassa. Mindezeknél fogva tehát a választvány következőkben állapodott meg, ugymint:

- 1) Mélt. gr. Dessewffy Emil és Wodjaner S. urak megbizattak, hogy legközelebb megérkezendő T. Clark urral ezen tárgyat újra megvitassák, az annak eredvényéről tudósításuk elvárattván.
  - 2) Beszédes J. urnak ezen három rendbeli vélemények kiadatnak oly utasítással, hogy azokban előadott nehézségekre körülményes nyilatkozatát haladék nélkül elkészítse és a választvány elnökének beküldje.
  - 3) Wodjaner S. ur megbizatik, hogy hoszas kereskedelmi tapasztalása szerint az egész csatorna irányában a kereskedési fogalmakról s akép a csatornán remélhetőképen szállítandó természetvénnyek s más egyéb szállítványok mennyisége felől hiteles adatokat szerezze, e csatorna remélhető jövedelmeit, alkalmaztatva ezt a naponkint inkább viruló kereskedelmi viszonyokhoz, minélelőbb vilá-gosságba hozza.
  - 4) Elnök ur ó nagym. megkéréti, miszerint Beszédes J. urtól megszerezvén azon térek kiszámítását, melyek a csatorna által kiszáritandók s kitudva azok birtokosait is, ezen földek tulajdonosait, mint szinte a szomszéd törvényhatóságokat és szabadítékos kerületeket a csatorna irásatási költségeinek fogyasztására vezető s a fenébb irt eszmékből kifolyó szabad ajánlásokra megkeresni s annak eredvényét a legközelebb tartandó választványi ülésnek bemutatni sziveskedjék, hogy mind ezen adatokkal ellátva, ezen terv érdemében a választvány maga velős, körülményes és lehető bizossággal ellátott tökéletesen kimerítő javaslatát az azontul tartandó társulati köz-gyűlésnek bemutatthassa.
  - 5) Miután a haza feszült várakozása javaslaná, hogy ezen társulati ügy minélelőbb végkép eldöntessék, megbizatik elnök ur ó excellja, hogy ezen fen megjegyzett adatok és tudósítások beérkezése után a választványi tagokat a fen irt vélemény elkészítésére sz. k. Pest városába összehívja, de egyszersmind a társulati közgyűlést ily formán hirtlapok útján is hirdesse ki s rendelje meg, hogy az a választványi három napra kitűzött tanácskozások után kezdetét vegye. —
- Julius 11-ikén folytatólag választványi ülés tartatván, az előbbi választványi ülés jegyzőkönyve meghitelesített. Azután Wodjaner S. ur mint a dunatiszai csatorna vállalata-ra előlegezett segedelmek beszédje előterjeszté az eddigi mindennemű bevételek és kiadások hiteles jegyzékét az illető utalványok és nyugtatványokal ellátva, mely szám-adások megvizsgálására mgos gr. Károlyi György ur t. Békés vármegye főispánjának elnökele alatt gr. Dessewffy Emil, Bérczy Antal szegedvárosi és Koller Ferencz pestvárosi tanácsnok urak oly utasítással küldetnek ki, hogy fo-

lyó évi november 12-én egybeülve annak megvizsgálását befejezzék, addig is a számadások minden okleveleikkel visszaadattván. — Elnök ur ó excellja figyelmeztvén a választványt az iránt, hogy miután még sem Klenze, sem t. Clark urak a dunatiszai csatorna tervének megvizsgálata-ért a társulattól kellő jutalommal nem tiszteltettek meg: az e részben hozandó határozatot kikérte azon megjegyzés-sel, hogy Klenze urnak illő jutalmát b. Sina György ó méltósága, mint értesített, fentartotta legyen, mire nm. gróf Széchenyi ur ó excellja is, kinek közbenjárásának köszönheti főleg e társulat t. Clark ur kijövetelét és a csatornavállalat körül tett fáradozásait, m. gr. Dessewffy E. és Wodjaner S. urak bizattak meg, hogy t. Clark ur ide érkezéttel, ezen urnak mennyiben való megjutalmaztatását, figyelmeztve a társulat érdekeire, elhatározzák s egyszersmind utalványozhassák.

Végezetre újra feléledvén e választványi ülésben azon közhajlás, hogy a csatornai vállalat ügye minélelőbb, de mindenesetre ezen év lefolyta alatt érdemileg elhatá-roztassék, jölehet ugyan alig lehet forróbb kívánsága e választványnak annál, hogy körülményes véleményét minélelőbb a társulati közgyűlésnek bírálata alá terjeszthesse; de megfontolva mégis, hogy a tegnapi határozatokban foglalt adatok sikeres összeszedése hosszabb időt kíván — a jövő választványi ülés f. évi november hava 13-kára, a társulati közgyűlés egybeülésére ugyanazon év és hó 16-ára ezennel kiüzetett, mely időre a társulat rendes tagjai, ugy az előleges költségekben adakozásaik által rész-sült társulati részvényesek is sz. k. Pestvárosában a casino teremében délelőtti 10 órakori megjelenésre hirtlapok útján megkéréndők, annál is inkább, mivel ezen közgyűlés határozatára hagyott fen e vállalat iránti további intéz-ke-dés, a számadások teljes bírálata, és a fenmaradandó öszszegrűli rendelkezés. V e b e r J á n o s m. k., egyesü-leti titkok.

Pestvárosi közlés. A folyó 1846-ik év másod negyede kevesebb csínytevőt juttatott a törvényhatóság kezébe; első évnegyedben 228, most azonban 181, tehát 47-tel kevesebb volt a börtönlakók száma; így folyton tartó számfigyeléssel, hozzá értvén a rendőrség éber állapótát, némi reményünk lehet, hogy e város kóborló népe jó-zan munkásabb életre térend, s legalább más városokkal egyenvonalban itt is jobb lábra áll az erkölcsiség. E jobbu-lási pályának kapuji kétségkívül a dologházak, melyekről hasonlólag előbbi tudósításunk szerint már Pestmegye is ren-delkezett. Délszaki tájakon nyáron át szokott a bűnök szá-ma szaporodni, mik közönségesen a vérmesség követke-zvényiül tekinthetők; nálunk ellenben oly időszakok adnak csínyekre legtöbb alkalmat, midőn a természet zárkózot-tasága miatt legtöbbet szükség kényszerít; innét a vtékek leg-inkább idegen javak elcsúsztatásának követtetnek el. E let-tel-dolgon tehát, mely minket illetőleg kevésbé éghajlati vi-szonyoktól, mint inkább a népállapot elhanyagoltasától függ: ha fővárosunkat országos gazemberek laktanyájává engedni nem akarjuk, s az ország minden részét az oly gonoszaktól, kik itt menedéket remélnék, megtisztítani ki-vánjuk, szükséges a bátorság elvének másféle biztosítása és népnevelés! népoktatás! — A felforgó számból 45 nő-személy és 136 férfi; tehát az erősebb nem gyöngébb láb-on áll az erény útján; mégis az aszszonyok most rosszabbul viselték magokat, mert mult évnegyedben még kevesebb került közülük törvényszigor alá. A befogottak közül 14 volt: 16 év alatt, — 26 alatt: 66, — 50 alatt: 94, ezenfölül 7; mi-ből kitűnik, hogy épen a legképzékenyebb korbéli egyedek követének el legtöbb botlást. Mi az elkövetett bűnököt ille-ti: tolvajsággal 142 bűnhődött, hova 31 orgazda is számi-tandó, valamint a csalók és tanusítványhamisítók. Az ösz-sze-gből 36 visszaesés, 145 itt először fogságra kerülési esemény történt; 40 tanubizonyosság hiánya miatt szabadon bocsátott, 105 büntetett, 32 törvénymentre bocsát-tott. — Vallásra nézve 109 rom. kath., 7 evang., 13 helv. vallású, 4 görög s 48 zsidó; ez utóbbiak az öszszes népes-ség arányában 7-ed számban vannak, mégis jelenleg a bün-tettek több mint negyedének valának részesei; mi a zsidó község előjáróinak szolgáljon figyelmeztetésül, hogy a ró-lok gyakran hibásan terjengő előítéletnek ily erős alapjait kiirtani ügyekezzenek. — Végre születési helyre nézve Pest csak 360-t számlál, 106 vidéki lézengő, 39 külföldi kaland-or, mely utóbbiakról előbbi évek példájára még mindig szenved a főváros. P. Z.

Német gazdák és erdőszők gyűlése Gréczen-ben. Folyó évi szeptember 14-ikén nyitattik meg a német mezőgazdák és erdőszők idei nagygyűlése Gréczenben, a kies Stájerország székvárosában s ugyanazon hó 20-ikáig fog tartani. Több körülmény teszi kívánatossá, hogy e gyűlés-ben honi gazdáink közül minél számosabban jelenjenek meg. Maga ezen iparos ország megzemléhetése, a legér-telmeseb németgazdák együtt találhatása, nyolcznapni tanul-ságos vitaközszókból gyarapodható szakisméret, a buzgóság

s állhatatos kitűréssel várt egyesületi munkásság sikeré-nek kedves látványa, mindenek fölött pedig az alkalom oly módon befolyi a gyűlésre, hogy a német bennünket job-ban ismérni és becsülni tanuljon s lassankint azon balvé-leménytől meneküljön, mintha nem z e t ű n k c s a k általa vagy egyedül tőle várhatná boldogulását s mintha nem volna elegendő erő és kezes-ség magában a magyar nemzetben, hogy önállóan felvi-rulni tudjon.

Midőn tehát korábbi felhívásunkat, a magyar gazdák minél számosab megjelenése végett Gréczenben, ezennel ismé-telni czélszerűnek véljük, közrebocsátjuk egyszersmind a legfőbb s legérdekesb kérdéseket, melyek az érintett gyű-lések alatt vitatás alá kerülni fognak, és pedig nevezete-sen: —

A) K ö z g y ű l é s e k b e n: 1. Mi körülmények va-lának tulajdonképen okai az 1845. olya annyira elterjedt bur-gonyabetegségnek s mimódok használtattak sikerrel betakarítás után a nyavalya tovább terjedése ellen? — 2. Mikint lehet a mezőgazdasági üzlet termézetéből a birtokmini-mum-ot általában megállapítani, ha a tulajdonos csupán mint mezei gazda, nem pedig mint zsellér vagy napszámos akar boldogulni? — 3. Mik okai, hogy Németország, mely Magyar- és Horvátországgal, Erdély és a katonai határ-szélekkel együtt*) közel két millió hold szőlőföldet bir, és kedvező éghajlati viszonyok közt évenként több mint 60 mil-lió akó bort természet, a francia borokkal versenyt ki nem állja? — 4. Kipótolhatják e legalább részlegben jelen szer-kezetünk mellett a takarékpénztárak a földmivelés nép-osztálya számára szükséges mezőgazdasági hitelintézete-ket, és ha nem, mikint rendeztesse azokat, hogy az emli-tett intézetek czélja elérthessék? — 5. Mi módosító hatás-sal lehet az angol gabnatörvények eltörlése Németor-szág mezei gazdaságára? — 6. Mi előkészületek szüksé-gesek a mezeigazda részéről, hogy terméketlen években az inséget elkerülhesse, vagy legalább gyöngithesse?

B) E g y e s z a k o s z t á l y o k b a n: I. Föld- és r é t m i v e l é s. 1. Miért üzetik a luczernatermesztés Né-metországban oly igen korlátolt kiterjedésben, holott tett-leg behozható, mikint a löherneműek közt a luczerna, a mivelés kevésbé kedvező viszonyai közt is, első helyet fog-lal? — 2. Mi tapasztalások tettek a három éves forgás mellett a veres löher-termesztés körül? — 3. Tekintve a föld és állat minőségét, mi fűfajok ajánlhatók leginkább réttül, és öntözésen kívül mi eszközök használtassanak, hogy a rétek és legelők a lehető legnagyobb hasznot hajhassák? — 4. A kukorica (Mais) termesztése, mely, mint tudva van, az iparnövények közt legnagyobb termést ad, miért szorítottatik épen az éjszaki szélesség 49. fokához, holott az a 47° alatt 2400' magasságban nagy kiterjedésben mivel-tetik, s diszlik az éjszaki szélesség 52° alatt, és mint takar-mánynövény különös tekintetet érdemel ott is, hol magva érettségre nem juthat? — 5. Mik okai, hogy Németország tetemes szükségét a takácsmácsonya, buzér és lenre néz-ve nem fűdözheti s ez okból évenként nevezetes mennyisé-gét visz be e természetmennyékből? — 6. Mi tapasztalások tettek újabb időkben a legjeleseb előveteményekre, vagy legjobb diszletre nézve két oly növénynek, melyek köz-vetlenül egymást követték? —

II. Á l l a t t e n y e s z t é s. 1. Mik okai, hogy Német-országban a szarvasmarha- és lötenyésztés általában oly csekély előmenetelt tesz, sőt némely esetekben hátrál? (Hát még nálunk!?) — 2. Tettek e az iránt hoszas és comparativ-kísérletek: vajjon a behozott idegen, vagy ke-resztelés útján előállított faj érdemel e elsőséget a bel-földi szarvasmarha felett, hogy ha ez utóbbi eszközü elvek szerint párosítottatik, bőven tápláltatik s kellő szorgalommal ápolattatik? — 3. Mik okai, hogy Németországban a hága-tási intézetek, tekintve a rájuk fordított költséget, oly ke-vessé kedvező eredvényt mutatnak, és minő szerkezet mu-tatkoznék legajánlatosabbnak? — 4. Mi tapasztalások tettek a különféle takarmányszerek táplálékonyaságára néz-ve, tekintettel levén az állatterményekre, mint hus, zsir, tej-és gyapjura, és mi arányban emelkedik a felhasználott takar-mány értéke, ha az szózatik? — 5. Mily elősúly mellett hiz-lalhatók az ökrök legsikeresebben, vagy hizlalo takarmány talán a kisebb, középszerű (8—10 mázsás) vagy nagy ök-röknél értékesítetük inkább, és mikint lehet a hizott marhá-nál a vágósúlyt legbizonyosabban meghatározni? — 6. A

*) Itt hazánk Németország kiegészítő részének te-kintetik. Csudálatosak a németek. Hannoverát soha sem ke-resztelék Angolországnak s ezt sohasem Hannoverának, ho-lott egy király uralkodott mindkettőn, ellenkezőleg a leg-kezdencebb eszméjük Magyarországot Németországba ül-tetni át, azért, mivel a magyar király egyszersmind az ausz-triai örökös tartományok császára. — Qui bene distinguit, bene docet. — Mi magyarok vagyunk, és ném e-tek sem tág, sem szoros értelemben nem lehetünk. Szerk.

nalt, vizesít ábrázoló kiszámítás helyeselve, a csatorna-lehetőségét s létesíthetőségét általánosan kétségbe nem hozták; mi több, Fynje ur véleményéből és javasolt módosításából remélhető az is, hogy azon nehézségek, melyek a csatorna létesíthetőségét eddig leginkább kétségbe hozták, mintha annak megátalása a tiszai és szomszéd vidékeket vízáradásokkal fenyegetné, el fognak oszlatni; — úgy más részről aggodalmat gerjesztett az, hogy e csatorna léte-hozására kivántató költségek összege B. ur kiszámításától lényegesen különbözik, sőt azt annyira felmulja, hogy a társulat alakulhatását kétségbe hozza, s azért ezen indokból indulva szóba hozott s velős okokkal indítványoztatott némely választványi tagok által, mikép felhagyva máris annyi akadályba ütköző csatorna eszméjével, inkább az olcsóbb áron készíthető, a közlekedést hamarabb létrehozó vaspálya-készítés tételnek javaslatba, ajánlatván az is, hogy legközelebb ide megérkező T. Clark ur ez érdemben bővebben hallgattassék ki. Azonban a választvány többsége figyelmeztetvén a törvényjótékonyására és arra is, hogy e választvány mint ily vállalat létesítésére alakult társulat képezője, nem látván még minden ide vágó körülményt annyira kifejtve, hogy már jelenleg a csatorna-eszmével felhagyhatna; de komolyan megfontolván azt is, mikép ezen kiszámított költségek fogyasztására az annyi népszerűséggel pártolt dunatiszai csatorna vállalata nemcsak azon földbirtokosoknál, kiknek határin ezen csatorna vezetettik, kik nemcsak a feléledt közlekedés és a kiszáritott posványos földek jövedelmeit élvezni fogják; de azon törvényhatóságoknak is, melyek kereskedelmi viszonyaik felélednek, oly ajánlatokra és adakozásokra, nemcsak a kiszáritási költségek elengedésével, de akár a kiszáritott térségek kellő megváltásával, akár napszamosok felajánlásával számot tarthatna, melyek szerint a költségek nevezetes része megkiméltetnék; — más részről megfontolva azt is, hogy e csatornának remélhető jövedelmei iránt még ekkor eléggé biztos adatok nem lennének, mihez képest nem látja magát e választvány azon helyzetben, hogy akár a csatorna vállalatát eljehesse, akár pedig a részvényes társaság alakulhatását kellő biztossággal javasolhassa. Mindezeknél fogva tehát a választvány következőkben állapodott meg, ugymint:

1) Mélt. gr. Dessewffy Emil és Wodjaner S. urak megbizattak, hogy legközelebb megérkező T. Clark urral ezen tárgyat újra megvitassák, az annak eredvényéről tudósításuk elvárva.

2) Beszédes J. urnak ezen három rendbeli vélemények kiadatnak oly utasítással, hogy azokban előadott nehézségekre körülményes nyilatkozatát haladék nélkül elkészítse és a választvány elnökének beküldje.

3) Wodjaner S. ur megbizatik, hogy hoszas kereskedelmi tapasztalása szerint az egész csatorna irányában a kereskedési fogalmakról s akép a csatornán remélhetőképen szállítandó természetűek s más egyéb szállítványok mennyisége felől hiteles adatokat szerezzék, e csatorna remélhető jövedelmeit, alkalmaztatva ezt a naponkint inkább viruló kereskedelmi viszonyokhoz, minél előbb világosságba hozza.

4) Elnök ur ó nagym. megkéretik, miszerint Beszédes J. urtól megszerezvén azon terek kiszámítását, melyek a csatorna által kiszáritandók s kitudva azok birtokosait is, ezen földek tulajdonosait, mint szinte a szomszéd törvényhatóságokat és szabadítékos kerületeket a csatorna kiásatási költségeinek fogyasztására vezető s a fenebb irt eszmékből kifolyó szabad ajánlásokra megkeresni s annak eredvényét a legközelebb tartandó választványi ülésnek bemutatni sziveskedjék, hogy mind ezen adatokkal ellátva, ezen terv érdemében a választvány maga velős, körülményes és lehető biztossággal ellátott tökéletesen kimerítő javaslatát az azontul tartandó társulati közgyűlésnek bemutatthassa.

5) Miután a haza feszült várakozása javaslaná, hogy ezen társulati ügy minél előbb végkép eldöntessék, megbizatik elnök ur ó excella, hogy ezen fen megjegyzett adatok és tudósítások beérkezése után a választványi tagokat a fen irt vélemény elkészítésére sz. k. Pest városába összehívja, de egyszersmind a társulati közgyűlést ily formán hírlapok útján is hirdesse ki s rendelje meg, hogy az a választványi három napra kitűzött tanácskozások után kezdetét vegye.

Julius 11-ikén folytatólag választványi ülés tartván, az előbbi választványi ülés jegyzőkönyve meghitelesített. Azután Wodjaner S. ur mint a dunatiszai csatorna vállalatára előlegezett segedelmek beszédje előterjeszté az eddigi mindennemű bevétel és kiadások hiteles jegyzékét az illető utalványok és nyugtatványok ellátva, mely számítások megvizsgálására mgos gr. Károlyi György ur t. Békes vármegye főispánjának elnöklété alatt gr. Dessewffy Emil, Bérczy Antal szegedvárosi és Koller Ferencz pestvárosi tanácsnok urak oly utasítással küldetnek ki, hogy fo-

lyó évi november 12-én egybeülve annak megvizsgálását befejezzék, addig is a számítások minden okleveleikkel viszzaadva. — Elnök ur ó excella figyelmeztetvén a választványt az iránt, hogy miután még sem Klenze, sem t. Clark urak a dunatiszai csatorna tervének megvizsgálata-ért a társulattól kellő jutalommal nem tiszteltettek meg: az e részben hozandó határozatot kikérte azon megjegyzéssel, hogy Klenze urnak illő jutalmát b. Sina György ó méltósága, mint értesített, fentartotta legyen, mire nm. gróf Széchenyi ur ó excella is, kinek közbenjárásának köszönheti főleg e társulat t. Clark ur kijövetelét és a csatornavállalat körül tett fáradozását, m. gr. Dessewffy E. és Wodjaner S. urak bizattak meg, hogy t. Clark ur ide érkezéssel, ezen urnak mennyiben való megjutalmaztatását, figyelmeztetve a társulat érdekeire, elhatározzák s egyszersmind utalványozhassák.

Végezetre újra feléledvén e választványi ülésben azon közohajtás, hogy a csatornai vállalat ügye minél előbb, de mindenestre ezen év lefolyta alatt érdemileg elhatározassék, jóllehet ugyan alig lehet forróbb kívánsága e választványnak annál, hogy körülményes véleményét minél előbb a társulati közgyűlésnek bírálata alá terjeszthesse; de megfontolva mégis, hogy a tegnapi határozatokban foglalt adatok sikeres összeszedése hosszabb időt kíván — a jövő választványi ülés f. évi november hava 13-kára, a társulati közgyűlés egybeülésére ugyanazon év és hó 16-ára ezennel kitűzetett, mely időre a társulat rendes tagjai, ugy az előleges költségekben adakozásaik által részessült társulati részvényesek is sz. k. Pest városában a casino teremében délelőtti 10 órakori megjelenésre hírlapok útján megkérendők, annál is inkább, mivel ezen közgyűlés határozatára hagyott fene vállalat iránti további intézkedés, a számítások teljes bírálata, és a fenmaradandó összehajrási rendelkezés. V e b e r J á n o s m. k., egyesületi titoknok.

Pestvárosi közlés. A folyó 1846-ik év második negyede kevesebb csinytevőt juttatott a törvényhatóság kezébe; első évnegyedben 228, most azonban 181, tehát 47-tel kevesebb volt a börtöntartók száma; így folyton tartó számfogyatkozással, hozzá értvén a rendőrség éber állapotát, némi reményünk lehet, hogy e város kóborló népe jözan munkásabb életre térend, s legalább más városokkal egyenvalonban itt is jobb lábra áll az erkölcsiség. E jobbulási pályának kapuji kétségkívül a dologházak, melyekről hasonlólag előbbi tudósításunk szerint már Pest megye is rendelkezett. Délszaki tájakon nyáron át szokott a bűnök száma szaporodni, mik közönségesen a vérmesség követkevényül tekinthetők; nálunk ellenben oly időszakok adnak csinyekre legtöbb alkalmat, midőn a természet zárkózottsága miatt legtöbbet szükség kényszerít; innét a vöttek leginkább idegen javak elajánlásában követtetnek el. E lett-dolgon tehát, mely minket illetőleg kevésbé éghajlati viszonyoktól, mint inkább a népállapot elhanyagoltságától függ; ha fővárosunk országos gazemberek laktanyájává engedni nem akarjuk, s az ország minden részét az oly gonoszaktól, kik itt menedéket remélnek, megtisztítani kívánjuk, szükséges a bátorság elvének másféle biztosítása és népnevelés! népoktatás! — A' fenforgó számból 45 nőszemély és 136 férfi; tehát az erősebb nem gyöngébb lábón áll az erény útján; mégis az aszszonyok most rozszzabbul viselték magokat, mert mult évnegyedben még kevesebb került közülök törvényszigor alá. A' befogottak közül 14 volt: 16 év alatt, — 26 alatt: 66, — 50 alatt: 94, ezenfölül 7; miből kitűnik, hogy épen a legképzékenyebb korbeli egyedek kövételnek el legtöbb botlást. Mi az elkövetett bűnök illeti: tolvajsgért 142 bűnhődött, hova 31 orgazda is számítandó, valamint a' csalók és tanúsítványhamisítók. Az összeszemből 36 viszzaesés, 145 itt először fogságra kerülési esemény történt; 40 tanubizonyosság hiánya miatt szabadon bocsáttatott, 105 büntetett, 32 törvénymentre bocsáttatott. — Vallásra nézve 109 rom. kath., 7 evang., 13 helv. vallású, 4 görög s 48 zsidó; ez utóbbiak az összes népesség arányában 7ed számban vannak, mégis jelenleg a' büntettek több mint negyedének valának részesei; mi a' zsidó község előjáróinak szolgáljon figyelmeztetésül, hogy a' rólok gyakran hibásan terjengő előítéletnek ily erős alapjait kiirtani ügyekezzenek. — Végre születési helyre nézve Pest csak 36ot számlál, 106 vidéki lézengő, 39 külföldi kalandor, mely utóbbiaktól előbbi évek példájára még mindig szenved a' főváros. P. Z.

Német gazdák és erdőszők gyűlése Gréczenben. Folyó évi szeptember 14-ikén nyitattuk meg a' német mezőgazdák és erdőszők ideai nagygyűlése Gréczenben, a' kies Stájerország székfővárosában s ugyanazon hó 20-ikáig fog tartani. Több körülmény teszi kívánatossá, hogy e gyűlésben honi gazdáink közül minél számosabban jelenjenek meg. Maga ezen iparos ország megzemléhetése, a' legértelmeseb németgazdák együtt találhatása, nyolcnapni tanulmányos vitaközéből gyarapodható szakmértet, a' buzgóság

s állhatatos kitűréssel várt egyesületi munkásság sikerének kedves látványa, mindenek fölött pedig az alkalom oly módon befolyt a' gyűlésre, hogy a' német bennünket jobban ismerni és becsülni tanuljon s lassankint azon balvéleménytől meneküljön, mintha nemzetünk csak általa vagy egyedül tőle várhatná boldogulást s mintha nem volna elegendő erő és kezes-ség magában a' magyar nemzetben, hogy önállóan felvirulni tudjon.

Midőn tehát korábbi felhívásunkat, a' magyar gazdák minél számos megjeleneése végett Gréczenben, ezennel ismételni célszerűnek véljük, közrebocsátjuk egyszersmind a' legfőbb s legérdekeseb kérdéseket, melyek az érintett gyűlések alatt vitatás alá kerülni fognak, és pedig nevezetesen: —

A) Közgyűlésekben: 1. Mi körülmények valának tulajdonképen okai az 1845. o. ly annyira elterjedt burgonyabetegségnek s mimódozok használtattak sikerrel betakarítás után a' nyavalya tovább terjedése ellen? — 2. Mikint lehet a' mezőgazdasági üzlet természetéből a' birtokminimumot általában megállapítani, ha a' tulajdonos csupán mint mezei gazda, nem pedig mint zsellér vagy napszamos akar boldogulni? — 3. Mik okai, hogy Németország, mely Magyar- és Horvátországgal, Erdély és a' katonai határszélekkel együtt*) közel két millió hold szőlőföldet bir, és kedvező éghajlati viszonyok közt évenként több mint 60 millió akó bort termeszt, a' franczia borokkai versenyt ki nem állja? — 4. Kipótolhatják e legalább részlegben jelen szerkezetünk mellett a' takarékpénztárak a' földmivelés néposztálya számára szükséges mezőgazdasági hitelintézeteket, és ha nem, mikint rendeztesse azokat, hogy az említett intézetek célja elérthessék? — 5. Mi módosító hatással lehet az angol gabnatorvények eltörlése Németország mezei gazdaságára? — 6. Mi előkészületek szükségesek a' mezeigazda részéről, hogy termékenyen években az inséget elkerülhesse, vagy legalább gyöngítse?

B) Egyes szakosztályokban: I. Föld- és rétmivelés. 1. Miért üzetik a' luczernatermesztés Németországban oly igen korlátozott kiterjedésben, holott tettleg bebizonyult, mikint a' lóherneműek közt a' luczerna, a' mivelés kevésbé kedvező viszonyai közt is, első helyet foglal? — 2. Mi tapasztalások tételtek a' három éves forgással mellett a' veres lóher-termesztés körül? — 3. Tekintve a' föld és állat minőségét, mi fűfajok ajánlhatók leginkább réttől, és öntözésen kívül mi eszközök használtassanak, hogy a' rétek és legelők a' lehető legnagyobb hasznot hajthassák? — 4. A' kukoricza (Mais) termesztése, mely, mint tudva van, az iparnövények közt legnagyobb termést ad, miért szorítottatik épen az éjszaki szélesség 49d. fokához, holott az a' 47° alatt 2400' magasságban nagy kiterjedésben mivel-tetik, s diszlik az éjszaki szélesség 52° alatt, és mint takarmánynövény különös tekintetet érdemel ott is, hol magva érettségre nem juthat? — 5. Mik okai, hogy Németország tetemes szükségét a' takácsmácsonya, buzér és lenre nézve nem fődözheti s ez okból évenként nevezetes mennyiséget visz be e' természetmennyekből? — 6. Mi tapasztalások tételtek ujjabb időkben a' legjelesb előveteményekre, vagy legjobb diszletre nézve két oly növénynek, melyek közvetlenül egymást követték? —

II. Állattenyésztés. 1. Mik okai, hogy Németországban a' szarvasmarha- és lótenyésztés általában oly csekély előmenetelt tesz, sőt némely esetekben hátrál? (Hát még nálunk???) — 2. Tételtek e az iránt hoszas és comparatív-kísérletek: vajjon a' behozott idegen, vagy keresztelés útján előállított faj érdemel e' elsőséget a' bel-földi szarvasmarha felett, hogy ha az utóbbi okzerű elvek szerint párosítottik, bőven táplálattal s kellő szorgalommal ápolattik? — 3. Mik okai, hogy Németországban a' hágatósi intézetek, tekintve a' rájuk fordított költséget, oly kevésbé kedvező eredvényt mutatnak, és minő szerkezet mutatkoznék legajánlatosabbnak? — 4. Mi tapasztalások tételtek a' különféle takarmányszerek táplálékonyaságára nézve, tekintettel lévén az állatterményekre, mint hus, zsir, tej, és gyapjura, és mi arányban emelkedik a' felhasznált takarmány értéke, ha az szózatik? — 5. Mily elősúly mellett hizlalhatók az ökrök legsikeresebben, vagy hizláló takarmány talán a' kisebb, középszerű (8—10 mázsás) vagy nagy ökröknel értékesíttetik inkább, és mikint lehet a' hizott marhánál a' vágósúlyt legbizonyosabban meghatározni? — 6. A'

*) Itt hazánk Németország kiegészítő részének tekintetik. Csudálatosak a' németek. Hannoverát soha sem keresztelék Angolországnak s ezt sohasem Hannoverának, holott egy király uralkodott mindkettőn, ellenkezőleg a' legkedvezeseb eszméjük Magyarországot Németországba ültetni át, azért, mivel a' magyar király egyszersmind az ausztriai örökös tartományok császára. — Qui bene distinguit, bene docet. — Mi magyarok vagyunk, és nem etek sem tág, sem szoros értelemben nem lehetünk. Szerk.

merino juhoknak Németországba hozatala óta különösen mi körjelenetek vétettek észre, és mi eredményt szültek az újabb vizsgálatok és tapasztalások a kergesség és ügelőség nyavalyájának támadása, megelőzése és gyógyítására nézve a juhoknál?

III. Műtani osztály. 1. Mi módon állítatik elő legsikeresebben keményítő a burgonyából? — 2. Mikint lehet főtt, fűlesztett burgonyából, vagy burgonya-, mint szinte a kukoriczalisziból a legizesebb és tápudusabb kenyeret előállítani? — 3. Mi lényeges javítások tétettek a főző és fűtőkészületekben, és minő kemenczék lennének a nép számára legajánlatosabbak? — 4. Mi tapasztalások gyűjtettek a festő czikszárra (polyg. tinctorium) nézve s várhatni e alaposan, hogy ez a festésben háttérbe szorítandja a csülönget? — 5. Mikint lehet chemiai elvek szerint a folyóságokban, minők must, bor, ser, eczet és tej, a sav mennyiségét egyszerű és gyakorlatilag alkalmazható uton meghatározni? — 6. Mik okai a selyemtenyészésbeni csekély előmenetelnek Németországban, mi hibák tétettek, mi eszközök lennének használandók a selyemtenyészésnek Németországban gyorsabb terjesztésére, és mi tapasztalások tétettek a selyemgubó legombolyítására nézve hideg vízben, a Lombardian felalált s még titokban tartott szer használatára mellett?

IV. Erdőszet. 1. Közlése újabb, vagy inkább még kevésbé ismért nevezetes események s jeleneteknek az erdőszet mezéjén. — 2. Közlemények az ártalmas és hasznos erdei robarok állapotáról s az első ellen használt intézkedések minő sikeréről; mint szinte különös tapasztalások elősorolása azon robarra nézve, mely legújabb vizsgálatok nyomán a tüleveleü faveéseket első csirájokban elpusztítja. — 3. Közlések a föld és vágás idejének, mint szinte a hold állásának befolyásáról az épület- és szerszámfa tulajdonsága s tartósságára nézve, nevezetesen a kutsöveknél is. — Tekintve földet, fekvést és üzletminőséget, hol állítatik fel az alomhasználás véghatára, mi mellett az erdő még kielégítő állapotban marad s az említett hasznóvétel tartóssága biztosítható? — 5. Vajjon a faveések oly gyakori sikeretlensége nem tulajdonítható e leginkább az általános gyakorlatbarázda- és csatornavetéseknek, és minő földmunkákat létesíthető nagyban, és elég olcsón, hogy annak alkalmazása által a facsemetek rendesebb s a küll befolyásoknak inkább ellenálló gyökérnövést nyerhessenek? — 6. Közlések a felett: vajjon a cserje-gallyak és más növényeknek faveések- és fiatal fákcskák közé mentő szereki történt használata, mi hatást eszközölt a fákcskák diszlete s növéseire nézve? — 7. Az erdők minő kezelése mutatkozik leghasznosabbnak havasok (alpesek) vidékeire nézve? — 8. Mi módon lehetne az alpesek kopasz, pusztá helyeit, mint szinte némely meredek lejtőségeit legegyszerűbb s legbiztosabb uton erdőszeti tekintetben mivelés alá venni? stb.

V. Gyümölcs- és szőlőművelés. 1. Mely gyümölcs- és szőlőfajok ajánlatosak leginkább az éghajlat, fekvés és földalkatrészeinek minősége szerint? — 2. Mi hibák tétettek jelenleg is a gyümölcs- és szőlőültetéseknél? — 3. A szőlőtőkének minő nevelése mutatkozott leghasznosabbnak a fenálló körülmények mellett? — 4. Tétettek e összehasonlító kísérletek a venyigék megrövidítése s azoknak a növényzet idején részletes levelezése iránt, és mi eredményel? — 5. Mi tapasztalások tétettek a különböző földfajok és a szőlőhajakon végbement erjedés befolyásáról a bor zamatlalijára (Bouquette, aroma) nézve? — 6. Tétettek e összehasonlító kísérletek: ha vajjon a méz, hamu, meszes márga, vagy valamely más, égvényes testek trágyakint használata által kevesbült e a bormust savtartalma? —

VI. Természettudomány. 1. Mi által különbözik ugyanazon fajnál a nemes gyümölcs sejtiszöveve (Zellen) a vad gyümölcsétől? — 2. Miféle chemiai készítmények használtattak újabb időben trágyaszereki és mi eredményel? — 3. Van e a gyapjura befolyása a gypszezett löhernek? — 4. Mi tapasztalások tétettek újabb időben a villanyosság befolyásáról a növényzetre nézve? — 5. Van e elegendő alapos ok, miszerint a fáknál a nedv lefelé folyását kétségbe lehetne vonni? — 6. Mi módon fejthetni meg a villónak a növény- és állatvilágban előállítását, mint hogy az Ásványország csak kevés villótartalmas követ mutathat? — János foherezege. — B. Mandel Lajos.

Budapesti napló. (Aug. 16kán.) A kiállítás első napjában végig szemléltek hazai iparműveink mutatványait, melyek 14 teremben 462d. számú kiállító osztályoztatvák a nyomtatott tárgyjegyzék szerint s remek ábrázolatát tüntetik elénk e fajú haladásunknak. Ki figyelmesen jár végig e termeken s a mutat jelenünkkel összehasonlítja, lehetetlen elégtelennül a helyet elhagynia, hol még csak néhány év buzgó törekvéseiből már is ily gyönyörű példányai gyűltek össze a kézművészetnek. Alig van fő iparág, melyből itt jeles készítmények nem volnának láthatók s ha mi kíváncsiaink vannak, ezek iránt szép reményt kezesz a jelen látvány; miszerint a jövőről többé kétségkednünk nem szá-

bad; mert velünk a haza szelleme, mely békes munkálkodásinkat mindenütt gyámolítja s képesekké tesz hinnünk, miszerint egy résznek egyesített ereje sokkal szebb eredményeket szül mint ezek pártoskodó dühe. Így állunk jelenleg az iparos osztályal, melynek jövője nem áom többé s miről igen érdeklőjelégét találtunk koszos kóltónktól egy gyár készítményein: ideje hogy ébredessen valaha, most kell neki felvirulni, vagy soha! Minden jelességei közül az iparműkiállításnak emlékeztetre méltóknak találjuk a vele kapcsolatos sorsjátéki nyeresény-tárgyakat, m. nok. 1) hölgyi avószoba 4 ezer pengőfonttól értékű díszben; 2) 1000 forintot érő fegyvertár, hazai legjobb fegyverművesintől; 3) 1000 forint értékű dohányzóteremi bútor; a többi különféle nyeresényi tárgy aként rendeztetve, hogy minden sorskísérő legalább tízszer nyerhesse meg egyes betételét a szerencse kedvezetével. E szerint nem mulasztjuk el e sorsjátéknak is részvételi pártolására felszólítást mindent, ki az iparügy biztosításához tehetsége szerint járulni s haszonra fordított pénze ily uton szerzet gyümölcsét élvezni akarja. — Epen azon újdonsággal készülnék megelégni a t. közönséget, hogy e heten fővárosunkban semmi gyilkosság nem történt; e tervünk azonban füstbe ment, mivel mult csütörtök (aug. 13ka) éjjelen 12 óra tájban Budán a környelő őrség ezüstgombu dolmányos dús magyar ember — alkalmisint komáromi hajósmester — holt testet talált a feldunaparton; szíve táján két ujnyi szélességű mély törzsúrás találtott, mely rögtön halálát okozta: s mivel meg nem fosztatott, gyanítható hogy borszúldozatul esett el. — Pest öngyilkossági krónikájában 1845ben 96676 léleknyi lakosság arányában áll 15 férfi s 1 nő, azaz 16 személy; 1834től kezdve mult évig 81 öngyilkos van feljegyezve, kik közül önfelakasztás által 28 férfi s 3 nő, lövés által 34 férfi, mérgezés által 3 férfi s 4 nő, sebzés által 7 férfi s 2 nő, vízbe ugrás által 1. közönséget, hogy e csak a végzett öngyilkosság vétetik számba, a nem sikerült merény mellőztével. Ez öngyilkosok száma az idén tetemesen szaporodott, mint az újdonsági rovatok mindannyiszor említék; mely körülmény ismét szomorú tükre a lelki ridegségnek, mely e életpályán fentebbről jövő segítséget nem reméll. Tantsátok a népet önboldogsága keresésére, hogy el ne tántorodjék. Mi pedig a mások élete elleni merényeket illeti, ily jelenetekkel fájdalom nálunk mindig találkozhatni; hol gyakorta csupa bérkocsisi könnyelműségéből sok védtelen élet mul ki vagy elnyomoréki. Mult szerdán is a nagyhidutzában egy gyámoltalan aszszony nyomorított meg; sőt újdonságimri vekony személynök is az illetök nagy szívbéli bánatára majd elgázoltott; ámbár mi szívből ohajjuk, hogy sokáig éljünk! örvendetesb dolgok megühatása végett. — Pest városának kapui lesznek ezután, a vámsorompók helyére t. i. rácskapukat szándékoznak állítani, hogy a küzött éji madarak sőtét vándorlásuk alkalmival bekandikálhassanak ugyan körmészetük édenkertébe, de könnyedén ne lo-pózhassanak be. — A bér- és omnibus-kocsisok még eddigi árjegyzeükkel sem elégedvén meg annyira feszük garázdaságukat, hogy már a busztes osztályból is sokan szívesebben gyalognak, hogysem ily zsarlás s durva kénynek adóznak, mely még törvényes előjáróit is szidalmazza. — Ha Isten úgy akarja, jövő télen nem fogunk oly drágán foglani, mint mult télen; mert 40 ezer öl fa áll rakhelyeken szükségink fűdőzésére, mihez folyvást több tartalékok szállítanak.

Ausztria.

Bécsből jul. 30káról írják, mikép königswarti tudósítások szerint ő felsége a porosz király, miután előbb fens. nejét Ischibe kísértte, Königswartba érkezett; Metternich hggel értekezett, nála ebédelt s rövid mulatás után ismét Berlinbe utazott vissza. Az özvegy császárné is Ischibe szándékozik. Több napi nagy eső következtében a Német-ujhely mellett táborozó katonaságot idő előtt oszlatták fel a nagy kár, baj s betegség elhárítása végett. A katonaság a szomszéd helységekre telepítettett, jul. 31én a bécsi őrség tanyájára vala vonulandó.

Amerika.

Jul. 8kai hírek szerint Taylor tábornok még Matamorasnál időzött. A mexicói parancsnok Santa Fében, hallomás szerint, Kearney ezredes szándékolt hadjárását indult el megakadályozni. Tampicoból jun. 17éről jelentik, miszerint az ellenségeskedést tetleg megkezdék, miután egy éjszakamerikai hadihajó-parancsnok néhány, noha nem sikerült, kísérletet tón, egy a folyamtorkolat éjszaki részén épülő mexicói várerősség munkásait ótalmozó álgynuszádót elfoglalni. — Az egyesült státusokban legközelebb fontos törvény lépett életbe, miszerint az egyesült státusi vámhivataloknál idegen ércpénz is elfogadtatik.

A mexicói haderő Monterey mellett pontosolt össze Mejia parancsnoksága alatt; de hallomás szerint maga Paredes vala indulóban a fővárosból s pedig nevezetes erősitésekkel, miket csak a pápság s magányosok megadóztatásával hajászata össze. Más részről Kearney amerikai tábornok már valósággal Leavenworth erősségből Ujmexico felé kerekedett s hadereje 2500 főből áll. Az Ujyorkban fölszeresült californiai hadmenet is indulásra készülöben volt. — Santa Ana, mint hallatszék, jul. 10én Havannából Mexicóba készült viszszatérni. — Laplata státusokból, Rio de Janeirón keresztül azon tudósítás érkezett, miszerint az egyesült angolfrenchia hajóhad az ostromot tágitatlan s erősen folytatta; több hajót, melyek áltorni iparkodtak, Ensenado mellett felgyújtottak s elhamvasztottak az egyesültek. Rosas egy végzeményt bocsátott közre, mely az ellenséges hajók foglyaira, tisztokra úgy-mint közlegényekre, halálbüntetést mond ki.

Portugália.

Lissabonban jul. 23dikán a királynő egy hercegezt szült. Ugyanazon nap érkezett a fővárosba Ibrahim pasa s a szerencsés lebetegülés következtében tartott Tedeumon a székesegyházban jelen volt.

Spanyolország.

Jul. 24kei madridi hírek jelentik, miszerint a sevillai s galicziai főkapitányok minden rendelkezhető katonasággal a portugál határok felé indultak. Tartanak ugyanis a Portugáliában tartózkodó spanyol szökevények betörésétől, mi öszszekötötésben volna a Pampelonában felődözött öszszeesküvéssel. A portugál kormány egyébiránt a spanyol részről tett felszólításoknak annyiban engedett, miszerint Iriarte tábornokot a portugál határokból kiutasítá. — Perpinna követet, postakocsin Barcelonából Lerida felé utaztatában, nyolcz utonálló megtámadván, magával a hegy-ségbe hurcolta. Hihetőleg valamely váltásghér kiesikarása forog kérdésben.

Julius 28kai hírek szerint a házassági kérdés már közel álla megoldatásához. Legtöbb — mondhatni valamennyi párt don Francisco idős fiájában egyesült, ki most mint lovasezredi parancsnok Navarrában tartózkodik s atya nevével viseli. A kir palotában is kedvezőleg nyilatkoznak a jellölt iránt még most.

A madridi kormány megvallja, miszerint a több tartományban öszszevont sereg, miket öszszesen 30 ezer főre szándék emelni, egyenesen arra rendeltetvék, hogy a spanyol szökevények kiadatása végett Lissabonba intézett reclamatióknak súlyt adjanak. Kétség egyébiránt: vajjon a portugál kormányt ezen hosszúru rendszabályok meg fogják e ijeszteni s a szökevények kiadására indítani? A portugálok tudják — s a spanyol miniszterség előtt sem titok — hogy angol seregnek Portugáliában partra szállani, mihelyt spanyol hadtest lép át a határokon. Hisz még Espartero sem — midőn 200 ezer főnyi hadsereg fölött rendelkezhetett — bátorokék Portugália elleni fenyegetőzést valósítani s pedig oly esetben, mellynél az igazság az ő részén áll!

Anglia.

Jul. 27kei felsőházi ülésben Brougham lord a rég jelentett indítványt megtette Russell lordnak cukorvám iránya ellen, miszerint a rabszolgaság elleni küzdelem elaludni engedessék s e mellett támokul Clarkson Tamás rabszolgaság elleni egyletöknek folyamodványára hivatkozzék, mellyből világosan látszik, miszerint a rabszolgamunkai készítményekkel immár fenálló kereskedés a rabszolgakereskedést nagy mértékben előmozdította, míg ellenben ezen kereskedés korlátozása a rabszolgákkal kereskedést is csökkenti. Brougham lord a kormány által javasolt rabszolgai cukor-bebocsátatásban magas díját látja a cubai és braziliai természetöknek, évenkénti 60 ezer rabszolga behozataláért. — Alsőházi ülésben Wood Károly kincstárkamrai kanczellár a kormány ama szándokát tudatá a házzal, hogy aug. 15étől fogva a volt kormánytól szegények számára rendelt élelemszer-szállítás Irlandba megszüntetvén, a további gyámolítás magány-jótekönságra hagyassék, mely, főleg az irlandi nemesség részéről, igen hőkezüleg mutatkozott. Erre Russell lord tüstint a cukorvámok fölötti bizottsági tanácskozást indítványozá. Bentinek lord hozszadalmasan három nézetet fejtegete a cukorkérdés tárgyában; úgy vélelszik, a nyugotindiai ültetvényes iránt igaztalanságot követnek el, ha a különbségi vámot megszüntetik, a státuskincstár az egyenlített cukorvámokból származandó jövedelmet nélkülözheti, a rabszolgakereskedést nyilván előmozdítaná a rabszolgamunkával nyert cukornak egyenlő lábra álltatása a szabad kéz által természettel. A Russell-féle ellen gördített ellenvetésekre Wood státuskincstárnok felelt meg. A cukorvám bill kereszül fog menni, nem azért, mert magában véve igazságos rendszabályt hoz be, hanem mert viszszavetése a whigkabinetet szélyelrobbantáná s jelen pillanatban nem tudják, mikép állítanának ismét újat össze. Ezen okot Peel Robert a jul. 27kei ülésben egyenesen elismerte; neki magának volt egy cukorbill eszében, de mely nagyon különbözik Russell javaslatától; szoló meggyőződése szerint a rabszolgai cukort nem kell a brit piacra bocsátani; — mindazáltal készséget jelenti ki Russell lord tervének gyámolítására, mert az alig alakult miniszterséget nem szabad lelépésre kényszeríteni. A bill 28kán 265 szóval 135 ellen első olvasásra bocsátott; többség a whig miniszterek részire 130.

A repealtábori meghasonlás, az öreg és fiatal Irland közt egy részről, másrésztől O'Connell és O'Brien közt személyesen mindinkább növekszik. O'Brien szemére veti a repealfönöknek, hogy a whigeknek föltétlen parthivök s a repeal nevében ama tanítást hirdeti, miszerint „anyagi hatalom” nem ritkán elkerülhetlen a haza felszabadítására. Sőt mikint újabb hírek jelentik, az említett szakadás már ki

is van mond... kép őt parli... s a fiatal I... telődési esa... ségről vádo... ból kiléptek... állítása mel... ni el; ezen... nyert, de ez... nell ez ügy... atyjának, k... Russ... sterlinget i... sikerrel fül... mik egy új... mérföldnyi... Island köz... docks ne... helyeket sz... lyával az e... várostul es... Elm... legutóbbi... az idegen... tet oda h... helybenha... hg Konsta... zandó. A t... lós czár lá... czeg szán... koronázta... szágban. a nagy h... hágai vég... mint láts... Anglia k... miatt hos... lóporuka... hatása m... kéklott u... közben a... M. Post... „franciai... küldött a... miatt kü... egy köz... tartanak... A... vebben a... John te... fiatal Ir... gosán Ir... kerülhet... mely m... azon be... elleni vá... vállala... ó az iz... tárgyár... litukai a... bervér... ve, mis... még ne... tása be... téneltb... nyilván... mód n... áltajál... ket fog... s O' B... lált ko... hogy i... dat m... névé b... den r... nell, m... kalma... val ell... let tar... lakoz... fel a... lőtte... viszs... Brien... noko... jai le... O' Co... szent... lőtt,

is van mondva Smith O'Brien, a „pinczemartyr,” által, mikép őt parlamenti fogságára vonatkozólag nevezgetik, — 's a fiatal Irland egy heves jelenet után a dublini engesztelődési csarnokban O'Connelltól, kit lankatag szívű whigségről vádolnak, formászerint elváltak 's a repealársulattól kiléptek. O'Connell, mert ez alkalommal erősen maradt állítása mellett, miszerint a repeal csak békés uton érhető el; ezen szakadás által Anglia közvéleménye előtt ismét nyert, de ez a repealügynek romlást okozhat. John O'Connell ez ügyben képviselőjeül lépett föl Londonban mulató atyjának, ki nézetét levélben nyilvánította.

Russell J. lord a Cobden-hálaemlék részire 100 ft sterlinget irt alá; az aláírások Londonban mindenütt fényes sikerrel folynak. Azon hajógyár- 's tatarhelyek is (docks) mik egy újabb parlamenti határozat következtében 36 angol mérföldnyire Londonon alul a Temze torkolatánál Carwey Island közelében épülnek, tiszteletére „Gobden Free-trade-docks” nevet nyerendnek. A hajózás emelkedése ezen műhelyeket szükségessé tette, mellyek is rövid mellékpályával az eastern-countresi vasutal köztétvén össze, a fővárostul egy órányira fognak esni.

Elmsley Ádám áthozója a' chinai császárral kötött legutóbbi szerződésnek, miszerint ugyanis Canton városba az idegenek bebocsátatnak ugyan, ellenben Tsusan szigetet oda hagyni tartoznak. A szerződés Victoria királynő helybenhagyását várja. A M. Chronicle szerint Devonshire hg Konstantinápolyba vala egy kormányi megbízással utazandó. A török fővárosból aztán sz. Pétervárra menend Miklós csár látogatására 's néhány hétig ott mulatand. A herceg számos kísérettel fog utazni; ő már előbb is (a' csár koronázatásakor) mint rendkívüli követ volt Moszkországban. — Azon kiáltó erőszakoskodásokat, miket Anglia a' nagy háboru alkalmakor Dánia ellen elkövetett, a kopenhágai véres ostromot 's a dán hajóhad elfogatását most, mint látszik, hirlapi uton akarná kipótolni — nem ugyan Anglia költségin — hanem egyedül Németországin. E' miatt hoszszadalmas vitaközéskben fogyasztják szellemi lóporukat az illető lapok. — Napoleon Lajos, ki atyja látogatása miatt szökött ki a' hami fogságból, Toscanába szándéklott utazásában ugy látszik meg lón akadályoztatva 's e' közben atyja valósággal meghalt. Jul. 29kén a' herceg, a' M. Post szerint, még folyvást Londonban tartózkodott 's a' „francia emberbaráti társulat” pénztárába 10 ft sterlinget küldött azon sajnálkozással, miszerint mostani körülményei miatt külden nagyobb adományt nem képes. — Londonban egy közel álló kereskedelmi krisistól vagy fordulatól tartanak.

A' M. Chronicle jul. 28ról következőleg tudósít bővebben az isméretes repealszakadásról. Valamint O'Connell John tegnapi beszédéből, ugy a' politikából is, mellyet a' fiatal Irland nyilatkozata szerint követni szándékozik, világosan látható, miszerint a' szakadás a' repealegyületben elkerülhetlen lett. Ezen várakozás most oly módon teljesült melly még a' gyanakodásokat is felülhaladta. O'Connell John azon beszédét végezvén, melly leginkább a' Nation hirlap elleni vádakra szorított, Mitchal a' lap védelmét magára vállala, mire Meagher azon okokat fejtegeté, mikélfogva ő az igazatól a' közczélok elérésére szükséges eszközök tárgyában különbözik. O'Connell azt állítja, mikép egy politikai intézvény sem méltó arra, hogy csak egy csep embervér is ontassék érette; szóló ellenben meg van győződve, miszerint sok nemzeti jellemű jótékonyág létezik, mikért még nevezetes vérontás sem elég drága díj. Meagher állítása bebizonyítására forradalmi tényeket hozott fel a' történehből, de O'Connell John által rendre utasított, a' ki nyilvánítja, mikép a' Meagher megkísérlette bebizonyítási mód nem is igazolható, miután nemcsak az együletre hanem általjában egész országra nézve legkárosabb következtéseket fogna maga után vonni. Ekkor iszonyu lármá keletkezett 's O'Brien erősíté, mikép Meagher beszédében mitsem talált korholásra való 's kérdé e' gyülekezetet: vajjon az által, hogy barátját végig hallgatni vonakszik, akarja e' azon vádat magára gördíttetni, melly őt a' szabad vitaközés ellenévé bélyegezné? Mig a' zaj és zürzavar a' gyülekezet minden részében uralkodott, hangosan föl emelé szavát O'Connell, miszerint Meagher az által, hogy az anyagi hatalom-alkalmazás elveit képviseli 's e' szerint az egyület alapszabályival ellenkezőleg cselekszik, magától már megszünt az egyület tagja lenni. Ha az egyület O'Connell nézeteihez nem csatlakozik, akkor ez nem lehet többé együleti tag 's aztán vegyen fel a' repealtestület oly elveket és szabályokat, mellyek előtte legczélszerűbbeknek látszanak. Erre minden összeviszsa lármába vegyült 's ennek közepette hagyá el S. O'Brien, minden jelen volt fiatal irlandi tagtól kísértetve, a' csarnokot kijelentvén, mikép ők megszüntek a' repealegyület tagjai lenni. Midőn a' csend 's nyugalom lassankint helyreállott, O'Connell John, ki jelen helyzetében mélyen 's fájdalmasan szenvedett, szívbéli sajnálkozását jelenté azon eljárás fölött, mellyet O'Brien és barátai követni jónak találtak. Mi sem

lehet véleménye szerint Irland ügyére nézve károsabb üdvtelebb, mint annyi nagyszívű 's elmedus férfi kilépése; szólót egyedül az vigasztalja, hogy a' mit cselekedett, csupán lelkiismerete 's hazája iránti kötelesség-szabta feladat volt. Ezután az együletnek legközelebb hétfőig elhalasztatását indítványozván, biztosítá a' gyülekezetet, miszerint ekkor atyja leendvén jelen, ez bizony minden erejét a' hazán most ütött seb gyógyítására fordítandja. Erre a' gyülekezet eloszlott. Megjegyzésre méltó, hogy a' fiatal irlandiak fölzen-dülése O'Connell ellen főleg ennek a' whigekhez közeledésén alapszik; azt hiszik ugyanis, mintha flait státusszolgálatba kívánna beszerezni.

Franciaország.

A' jul. 30kai gyilkos merénnyről következőleg irnak a' lapok (jul. 30.) Tegnap este nyolczadfél órakor, azon pillanatban, midőn a' király, királynő 's családja kíséretében a' nép örömköltésai közt hangverseny-hallgatás végett a' tuillierai erkélyen mutatkozék, két pisztolylövés intéztetett ő felsége felé. A' király egészen nyugodtan lecsapítá a' királynét, előre lépett, ugy hogy a' közönségből mindenki láthatta 's parancsot adott a' hangverseny-folytatásra. Mindkét pisztolylövés ugyanazon egyedtől származott. A' gyilkost tüstint elfogták a' körülállók; ő nem védekezett, megmondá, hogy neve Henry József; 51 eszt. koru, fény-aczél-műves. Tüstint moztást vittek véghez házánál. Tettét megvallá 's a' pisztolyokat, miket használt, magáéinak ismeré 's czinkos társról mitsem akar tudni. Tervét már jul. 1jén akará végrehajtani, midőn mint nemzetőrségi tag őrt állott a' kir. várban. Henry természetére nézve kis ember; midőn a' merényt elköveté, csinosan volt öltözve 's 140 frankot találtak aranyban nála. Tegnap este minisztertanács tartott. A' merény már a' pairudvarhoz utasítottat vizsgálá-tul. Henry házas ember 's két fia van, kiknek egyike szolgálatban van 's másik, mintegy 14—15 éves, atyja műhelyben dolgozik. Midőn öngolyókkal töltött pisztolyait elsüté, az ugynevezett kagylós Venusz talpazata mögött állt az árkokon kívül, tehát több mint 90 láb távolságra a' királytól, a' zsebpisztolyok pedig harmincz lépésen túl nem vittek. Ebből világos, miszerint a' gonosztévőnek semmi reménye nem lehetett a' királyt találni, niiből ismét sokan azt következtetik, hogy Henry eszelős állapotban követte el a' gyilkos merényt. Ennek oka felől kérdezettvén azt válaszolá, miszerint szerencsétlen levén házasságában, életét meguntá 's ennek zajteltés tettel akart véget vetni. — Azon pillanatban, midőn Henry a' király felé lött, négy fiatal ember, kik a' király átelleni oldalán álltak, lázasztó és sértő kifejezéseket hallattak ez ellen 's a' népet zendülésre ingerelték. Mind a' négyet elfogták 's a' hatóság kezeibe adták. — A' National így nyilatkozik: Franciaország nem kénytelen új merény miatt sajnálkozni; misem bizonyítja, hogy valaki a' királyt meg akarta volna gyilkolni; Henry József eszeveszett, ki nyaktól után sovárgott. Henry a' Conciergerieből a' luxembourgi palotába vitetett már által. — Galignani Messengere következő egyes adatokat hoz fel ez eseményről. A' vétkes nem messze állott azon helytől, hol a' zenekar játszott. Midőn a' király e' lövést hallá, kézzel mutatott azon irány felé, hol a' tettes állott, kit is egy kertfelügyelő 's rendőregyed fogott el. A' nép általános átkozásai közt ez tüstint a' palotába vitetett 's a' király azon ohajtását nyilvánította, miszerint az estünnepegy folytatassék. Tüzjáték után rövid kihallgatásra vették a' foglyot elő. Kijelenté, mikép semmi bűnös társa nincs 's viszonyai kényszeríték őt e' tette. Az egész fővárosban utálattal beszéltek a' merényről. A' királyné, Adelaide és Joinville hgné eleinte állítólag észre sem vették, mi történt. — Guizot a' merényelkövetés pillanatában épen uton volt Val Richer felé, de gyorsfutár által Germainben utólértvén tüstint visszafordult 's Neuillyn keresztül Párisba sietett. — Mindazon merények közül, mellyek színhelye volt Páris tizenhat év óta, e' 30kai a' legmegfoghatlanabb. Oly kevés valószínűség feküdt a' siker iránt, hogy a' tettest tébolyodottnak hiszik. Azon nem csekély összegből, mellyet zsebében találtak, némelylek azt akarják következtetni, hogy tette valamely párti megbízatásból származott, melly következtetést azonban ezen egyes körülmény épen nem igazolhatja. A' golyókból még egyet sem találtak. A' sürgönyintézetek minden irányban működnek, a' tudósításnak még a' közválasztási nap előtt közzé tételére. A' házkutatás semmi eredményre nem vezetett.

A' pairudvar Henry ügyében aug. 7kére hivatott össze. Mint a' Journ. des Débats beszéli, a' gyilkos kijelenté, miszerint tettének indokul semmi politikai vélemény nem szolgált, szerencsétlen életű volt 's miután nem bírt elég erővel magát kivégezni, a' királyra lött, hogy ezis vele haljon. Bizonyosmind a' halálbüntetés czéltalanságát akarja behozyni. Henry 1835ben megbukott, de aztán ismét fölemelkedett, üzérkedtében 20—25 egyedet foglalkodtatott 's évenként 100 ezer frank forgalma volt áruban, most azonban romlásának nézett elibe bizonyos adósság miatt, mellyet nem volt képes megfizetni. Lakán mintegy 120 lapra

terjedő kéziratos találtak saját életéről, de az szerfölött jelentéktelen írka. De ha ez volt önnök nézete, (hogy t. i. gyilkosság miatt kivégeztessék) — kérdék őt állítólag — miért nem lótt legközelebb szomszédjára a' néptömegben? Oh ott — meglehet találtam 's tán vért is ontottam volna — volt válasza. Azonfelül ez nem tett volna annyi hatást 's engem nem a' pairkamra ítél el. Hogy kötelességit mint nemzetőr pontosan teljesíté, a' Journ. des Débats is említi.

Julius utolsó napjaiban Párisban különféle nyugtalanító hírek szállongának, mik a' tőzsércsarnokon aggodalmat 's ijedelmet okoztak. Majd azt mondák, hogy szél üté meg a' királyt, majd hogy gyilkos kézzel végeztetett ki, mind ezen hírt azonban a' miniszteri lapok hivatalosan czáfolták meg, köztudomásra bocsátván, miszerint a' király tökéletes egészségnak örvend.

A' Moniteur Algérien szerint Abdelkader jul. 13ka óta a' marokkai birtokon, Air Gwenfudában tartózkodik 's mindenüvé küldözött levelek által a' szomszéd tartományt törekvék fellázítani. Tlemsanban egy erdőgégés több mint 360 leppompásb olajfát hamvasztott el; a' forráság nevezett vidéken kiállhatatlan.

A' választási tért az ellenzék egészben véve tökéletesen elveszté, ugy hogy a' conservatívek veresége daczára Guizot politikája, Párisban, közönséges emberi számítás szerint ismét annyi meg annyi évre megállapult; ép oly bizonyos azonban, miszerint a' mostani rendszer a' párisi tulnyomó ellenzék választások által legérzékenyebb helyein kapott sebet. Mig az ellenzék Párisban, a' francia értelmiség e' gyupontjában, honnan minden mozgalom ered 's hova ismét visszatér, tulnyomó leend, vagy tán még gyeplohöz is jut, addig az ellenzék bátorságát nem veszti el, addig még folyvást jövővel bír, addig a' mostani kabinetnek szüntelen veszélyes. Főleg Berger megválasztása, ki a' miniszterség régi vasallját Jacques Lefebvre elnyomá, Guizotra nézve szerfölött nagy csapás volt. Ez azon panaszdalból világos, mellyet a' Journ. des Débats zengedeztet. „Nem leplezhetjük el — ugymond a' miniszteri lap — mély é- szinte fájdalomunkat, mellyet a' régi többség legrettenhetlenebb 's legpróbáltabb tagjai egyikének elvesztése fölött érezünk. Jacques Lefebvre a' conservatív pártban nagy híjányt hagy maga után.” Ellenben vigadva szól a' Constitutionnel: „A' második kerület (várososztály Párisban) Franciaország legszámos választó testületét képezi; a' város leggazdagabb osztályit foglalja magában. Választóji közt vannak országos nagyhivatalnokok 's nagy iparúzők, legszámos és befolyásdusabb képviselői a' kereskedelmi osztálynak — mellyet is természeténél fogva a' béke- 's rend-fentartás leginkább érdekel. Ezen második kerület a' miniszterséget visszavetette.” A' Constitutionnel bizonyossá tesz, miszerint e' szavazás egészen politikai természetű, mert noha Berger bírja a' kerületnek, de Jacques Lefebvre bankigazgató és mint bankár 3—4 millió frankrul rendelkezik. Végül így fejezi be: „az ítélet világos volt, a' tanulság üd- vös. Így leendett az, meg vagyunk győződve, az ország egyik végétől a' másikig, ha a' miniszterség egyik 's a' honbarátok másik részről mindenütt oly felvilágosult, számos, helybeli befolyás 's megvesztegetésnek oly megközelíthet- len választótestületek mint a' fővároséi működtek volna.

A' legutóbbi királygyilkolási merénnyről a' belga hirlap következők ir: több napóta értesítve volt a' belga rendőrség, miszerint jul. 28kán czinkosság fog Lajos Fülöp élete ellen kitörni. (A' merény tudomás szerint 29kén követett el.) Ezt tüstint közlötte a' francia követtel Brüsselben, ki a' párisi prefét értesíté felőle 's rábírta a' királyt, hogy jul. 28ka előtt legalább nyilvánosan ne mutatkozzék.

A' közmunkák minisztere „baleseti bizottságot” alakított a' maj. 8kai vasuti katastropha után 's ezen bizottság véleménye következtében hozta a' miniszter azon határozatot, melly a' vasuti társaságokat eltiltja a' kocsiajtók kulesra bezáratásától, 's két mozgonyt használni parancsol, mellyek egyike elejére, másika végére alkalmaztassék a' kocsisornak. A' bizottság Cordier bányai főfelügyelő eínöklete alatt öszszegyülvén, véleményt adand a' fam-pouri szerencsétlenség felől 's ama rendszabályok vagy módosításokat jelölendi ki, miket vagy a' szolgálatot illetőleg, vagy a' vonalüzletnél alkalmazott anyagszereknél szükségességeknek találand. — Soulange Bodin francia követ Mogadorba, jun. 20kán rendeltetési helyére megérkezett. Az ottani hatóságok 's nép őt fényesen 's örömeteljesen fogadták, mert ama követség helyreállitását biztos zálogaul tekintik az ismét béke 's batorlétnek.

Svédország.

Jul 31éről Stockholmból jelentik, miszerint házasság van tervezőben a' tizenkét éves svéd hercegnő Jenke (Eugenia) 's Fridrik haszsziai herceg közt, ki nem rég a' dán királyi családot látogatta meg Helsingborgban. Ellenben a' svéd porosz udvarok közti hasonló öszszekötötésről külföldi lapokban terjesztgetett hir valósága czáfoltatik. Sz. pé- tertvári magán-tudósítások szerint Oszkár kir. herceg meg-

előző szívesseggel fogadtatott ama városban. Megérkezte után a' czár tustint látogatásával lepte meg őt, mielőtt még a' herczegnek ideje lett volna udvarolni ő felségöknél.

Olaszország.

A' pápai kormány párisi követsége által megkérété a' francia kormányt a' vasutépítésnél szükséges minden oklevelek szabályok 's intézkedések közlésére, mit a' közmunkák minisztersége legszívesebben teljesíteni sietett — Jul. 27kei pisai hírek szerint Livornóban Bonaparte Lajos egykori hollandi király elhunyt. Végintézetében azon kérelem foglaltatik, hogy hamvai francia földben nyughassanak. — A' szentséges atya 3000 scudit tett ki magánpénztárából azon fogolyadósak kiszabadítására, kiknek adósságuk 50 scudit felül nem halad. A' házbéresökkentés iránt is üdvös intézkedés hozott. Vajjon ki lesz e' részben a' szegény pesti lakbérlok messiása?

Jul. 27én délelőtt a' szentséges atya Quirinálpalotába gyűjtö össze a' litkos consistoriumot, mellyen szokás szerint először vörös selyem pluvialében 's arany mitrán-san jelent meg. Trónjáról latin gyönyörű remek tollu beszédet intézett a' bibornok gyülekezethez, mire Micara bibornok-dékán a' maga 's gyülekezet nevében felelt. Végül ő szentsége a' szabályos apostoli alkotványos esküt tette le ünnepélyesen szokás szerint.

Gizzi Paszkál bibornok státustikkárrá nevezetett ki ő szentsége által. Ő most egyedüli státustikkár mind bel- mind külügyekre nézve 's igazgatósága két osztályt: bel- és külföldit foglaland magában.

Hallomás szerint a' pápa mindkét schweizi ezredet elszándékozik bocsátani, mire az 1832ki szerződés által fel is van jogosítva. E' szerint a' kormány első tíz év lefolyása után ezen sergeket félvi zsold- és utpénz-lefizetés mellett szolgáltatásból elbocsáthatja. Ez által természetesen nevezetes megtakarítás eszközölnének a' kiadásban, de az ekkép előforduló költségek mimódoni földzötése iránt nincsenek még tisztában. — A' büneledeésben részesültek közt volt a' Ferdinandina forradalmi felekezet főnöke Galetti ügyvéd is, ki holtiglani börtönre vala ítélve az angyalvárbán; ez most Bolognába tért vissza, hivatását mint elmedus jogtudós folytatandó. Szerencsés volt előbb a' szentséges atya elibe bocsátatni, kinek egy foghelyén készített iratot a' jelzólógról nyújtott által. A' szents. atya őt azon figyelmeztetéssel bocsátotta el, hogy elméjét most a' státus jóllétére használja 's azonkívül egy arany emlékpénzzel ajándékozta meg, mit a' töredelmes megkegyelmezett szerföltött nagy illetődéssel fogadott 's elfojtott érzelmit végre könyezéssel enyhíté. Az isméretes Renzi is kihallgatást nyert eltávozta előtt ő szentségénél.

Lengyelország.

Lengyelországból jul. 29kéről jelentik, mikép Paskewicz herczeg fontos ügyekben mint mondják 's remélik,

büneledeési ajánlásokkal is, Sz. Pétervárra utazott 's hosszabb időig tartandó távolléte alatt Goreczakow hg, a' czár fősegéde nevezetett helyettes főhelytartóul, sokan azt következtetik e' kinevezetéből, hogy a' főhelytartó fontosabb állomásra levén kiszemelve, nem is térend Varsóba vissza.

Törökország.

Utóbbi időben ismét több rendbeli tüzvész fordult elő Konstantinápolyban. Jul. 18kán mintegy 50 tőzsér bolt, 19ke éjjelén több mint 100, 's végre 21kén este ujlag néhány ház lön lángmortalékká. Egy illy égés alkalmakor egy aszszony, aggodalom 's félelem által megzavartatva, pénzzel telt zsák helyett, mit mentőleg a' kutba dobni vélt, gyermekét hajította oda. Szmirnai legújabb tudósítások szerint görög tengeri rablók a' szigetengeri (archipelagusi) vizeket ismét veszélyessé tették, minek következtében angol 's török hadihajók indultak a' kalózok fékezésére. E' gonosztevők Szamosz szigeten kikötvén, itt egy görög zárdát kiraboltak 's előlőjáróját kegyetlen módon végezték ki. — Risa pasai ismét a' kormányon van. Sarim kereskedelmi miniszter kénytelen volt tárczáját a' rettegett pasának átadni, ki rövid öt év alatt mindenhatóvá lön. Risa, az egykori kegyencz, ki előtt a' nép remegett, mert uralkodását végtelen gazdagság összehalmozására fordítá, Risa, ki Mussa Safveti vaskeze által Anatóliát 's Rumeliát évekig zsarlá, sanyargatá, Risa, kinek letétetését örömjongással fogadták, ismét méltóság 's hatalomhoz jutott. Mit használ illy országban bármí reformterv? Mit használtak a' szultán diadaljárati a' tartományokban, mit minden himlőoltás Bolgárországban, mit a' különféle alattvaló osztályok egyenlőségét hirdető beszédei Resid pasának, mit ez utóbbinak emberbarátsága, jósága, kegyessége, miután két hónapi folytonos együttléte után a' szultánnal sem vala eltávozni képes ama nagy veszclyt, t. i. Risa pasa belépését a' miniszterségbe? Mehemmed Ali Tsiraganban Risa házába, melly számára készítve volt, szállván meg, kérdezősködék a' ház tulajdonosa iránt 's miután megtudá, hogy Risa legyen az, tovább kérdezé: mivel foglakodik az most 's milyen hivatalt visel' stb. 'S ezzel hozzák összeköttetésbe Risa pasa újra emelkedését, ki iránt az ősz alkirály a' szultánt ismét hajlóvá tette volna 'sat.

Az alkirály Konstantinápolyban a' nép embere; érkeztekor minden ut megtelt kíváncsi nézőkkel. A' török nők Chosrew pasa háza előtt az egész téres utcát foglalák el; midőn Mehmed Ali megjelent, az öröm rendkívüli lön 's minden módon nyilatkozott. Maschallah, oroszánhoz hasonló férfi jó ember! csinos ember! milly tekintélyes! Maschallah! — valának a' közelállók kiáltásai, kiknek különös örömiük telt abban, hogy a' pasa olly gondosan nézegetett jobbra balra a' népre. A' szultán Mehmed Alinak a' kihallgatási teremben elibe ment 's ezt, ki a' közönségesen uralkodó török nagy szokás szerint térdre bocsátkozóék, önkézzel emelé fel 's kihallgatás alatt ülésre kényté.

Elegyhr.

Galloway irlandi tengerparton egy gőzös hajótörést szenvedett; a' földözeten volt emberek szerencsésen megmenekültek. Liverpoolban jul. 16kán este egy nagy vasöntőgyár 's egy gyógyszerár égett le. A' kár tömérdek 's több tűzkármentő intézetnek kell majd nevezetes összegeket fizetni. —

A' Londonból éjszakkéleti grófságokba vezető vasutón jul. 18kán szerencsétlenség történt, mellynél 20 személy többé kevésbé megsérült, 's háromnak életéhez kevés a' remény.

Bugeaud marsal Salvandyval jul. 12kén este Tenezbe utazott, 15. azonban ismét Algirba szándékozott visszatérni. — Sebastiani marsal 18dikán Párisból Corsicába utazott. —

Miklós czár a' nápolyi királynak két óriásszerű vagy óriásdad (colossalis) ércz lovat ajándékozott, mellyek már Nápolyba szállították. Mindkét darab remek mestermű 's nagy díszérszolgálandnak Nápolynak; alig tudnak alkalmas helyet találni számukra.

Bolognában a' pápai bocsánat következtében többi ünnepély közt jul. 23kán este a' város kivilágítatván, a' nagy piacon egy cantate adatott elő, mellyet Rossini tón zenére 's mellynek 200 énekes által előadását maga Rossini vezérlette.

Madridtól pár órányira Pardo hegy magasán jul. 19kén már három nap óta borzasztó égés dühöngött, melly az egész hegyet elborítani látszék 's már 3—4 mérföldnyi tért pusztított el. Minden oltási kísérlet haszaltalan volt 's azt hívék, hogy a' tűznek csak a' lapályon folyó víz vet véget.

A' Cobdennek adandó nemzeti jutalom tárgyában kibocsátott ivenek eddigelő már 45 ezer ft st. van összesen aláírva — ott valamivel szaporábban mozognak illetén ügyben mint nálunk, hol hét—nyolcz év óta gyűjtenek pénzt bizonyos emlék-felállításra 's ennek még csak papiros terveit láthatni.

Török- és Oroszország közt kereskedelmi szerződés létesült, mellynek helybenhagyatása minap érkezett le Sz. Pétervárról Konstantinápolyba, több rendjel és drága szelencze kíséretében. Rezsid pasa első osztályu fehér sasrendet nyert.

Nem rég Marnersben (Franciaországban) egy vándorló hegedús a' marseillaiset játszván elfogatott, de csakhamar ismét elbocsátott. Azóta Marners utcáin minden este dalolják az érintett éneket. Maga a' hegedús, mielőtt a' várost odahagyá, a' rendőrbiztosnak egy példányt küldött az „Illustrirte Marseillaise“ból — ajándékol.

Ludianahban (Keletindia) egy szélvihar az 50d. angol gyalog ezred laktanyáját beomlasztotta; 84 európai katonanő és gyermekek agyon lőnek ütve, és 127en, köztük sokan igen veszélyesen, megsebesültek.

65ik szám.

ÉRTESÍTŐ.

1846.

Magyar pezsögör végeledása. (Ausverkauf). Az isméretes, igen jól pezsög, tartós, minden idegenszerű anyag hozzávegyítése nélkül készült, 's ezenfelül semmi főfájdalmat nem okozó magyar pezsög (Dell' Adamy Mih. örökösai által gyártva) részlegenként igen jutányos áron egészen eladatik. Bővebb tudósítással szolgálnak felőle Weisz B. és társa irodájában Pesten a' nagyhid-utczabeli Weisz-féle ház 1s0 emeletében 678. sz. alatt.

Haszonbérleti jelentés. A' Széplak-Apáthi uradalom a' tisztartói lakban folyó eszt. szeptember hó 1s0 napján reggeli órákban nyilvános árverés útján 1817-dik évi január hó 1s0 napjától kezdve, három esztendőre fog haszonbérbe adatni.

Széplak-Apáthi helységben levő pátinka- és serfőzőház 24 köblös szántóföldekkel, nemkülönb az ugy nevezett majori, zabavai, sugári koresmák, és mészárszék.

A' Rás, felső-Olesvár, Beszter, Zdoba, Alsó-Hutka és Garbócz helységekben található koresmák és mészárszék, minden koresmához tartozó féltelékenyi külső illetőségekkel.

A' felső-olesvári határon levő vagy 50 kaszás berek rétek. Haszonbérbe venni szándékozó a' kívánandó bánatpénzzel ellátva, az említett napon és helyre meghivatnak, mikor is a' haszonbéri feltételek, mellyek másképen a' tisztartóságnál is olvashatók, nyilvánítottatni fognak. Kelt Széplak-Apáthiban július hó 21-dik napján 1846. Berniczky Imre uradalmi tisztartó által. 3—3

Hirdetés.

A' nagyméltóságú magyar kir. udvari kinstár részéről ezennel közhírré tétetik: hogy a' jövő 1847ik évi büjtelő havának 26-val a' pesti angol kisaszszonyok nevelő-intézetében egy nemes származású kinstári tisztviselői leány-növendék helye fog megüritülni, mellyre való nézve az illető tisztviselők ezennel figyelmeztetnek: hogy illető folyamodásukat legfeljebb f. évi octóber utolsó napjáig a' magyar kir. udvari kinstár igtaói hivatalánál mulhatatlanul benyujtsák; megkívántatik pedig hogy

a) ezen nevelő-intézetbe a' kérdéses megüresülendő helyre jutni kívánczó növendékek valóságos magyar kinstári, gazdasági, bányászai, vagy pedig postai nemes származású tiszt leányai, vagy árvái és legalább 8, legfeljebb pedig 12 esztendősek legyenek, kik tudniillik még a' tanulói kortul nem haladták.

b) Négy rendbeli eredeti bizonyítványt szükséges az eszedező-levéhez mellékelni, ugymint: 1) a' kétségtelen nemességről szóló hitel, bizonyítványát az illető törvényhatóságnak; 2) kereszti-levelét; 3) himlőoltási, vagy arról szóló irást, hogy a' növendék a' természetes himlőt szerencsésen kiállotta; 4) orvosi bizonyítást annak egészségéről 's ép testi alkotásáról.

c) Az eszedező-levében még azt is szükséges megjegyezni, hogy hány gyermeke legyen az eszedező tisztnek, 's mennyi időt töltött legyen a' királyi kinstári szolgálatban. Budán július 8d. 1846. 3—3

Csöd. Breznóbánya szabad királyi város f. é. sept. 7kén választand nemzeti főtanodája 1s0 s 2ik osztályu fiú állomásra tanítót. Ezen tanítói székkel járó évi jövedelmek következők: 140 pfor készpénz. 24 pforint szállásbér, 12 köbös öl hűkkfa, azonban a' fizetésnek 170 pfor leendő felemeltetése iránt az illető kormányzókhoz folyamodás tétetett. Folyamodhatnak egy-

Haszonbérlet. A' nagyméltóságú magyar kir. udvari kamara rendeléséből közhírré tétetik: hogy f. évi augustus 25dik napján reggeli 9 órakor Budán a' kinstári épületben néhai báró Malonyai János magvaszakadátval a' királyi ficsura szállott, 's nemes Heves vármegyében kebelezzett tiszta-vasványi pusztá negyedrésze és Balla egész pusztá akár külön, akár pedig együtt a' jövő 1847dik évi Sz. György hó 24dikétől számítandó három egymást követő évre nyilvános árverés útján haszonbérbe fognak adatni.

A' bérleti szándékozók tehát az érintett napra ezennel meghivatnak, hogy a' fennevezett mind két jószágra nézve össze-

Áresökkentési hirdetés.

A' magyar kir. tudományegyetem részéről közhírré tétetik: miként az orvosi karnak épületében, némi előforduló építési változtatások elkészítése f. e. augustus hó 26ik napján délelőtti 11 órakor tartandó áresökkentés útján a' legolcsóbb áron felvállalónak fog átadatni; felszólítatnak ennél fogva azon kőműves, cserepes, ács, asztal-

os, lakatos és festő (színező) mesteremberek, kik ezeket a' kir. egyetem irodájában hivatslos óráji alatt a' megtekintendő terv szerint felvállalni kívánják, hogy az említett időben az orvoskar-házban. Pesten, ujjvilágutezában 591. szám alatt megjelenhessenek. Kelt Pesten 1846ik évi augustus hó 13kán. Vargay Károly, a' kir. magyar tudom. egyetem helyettes tanácsjegyzője. 1—3

Dunavizállás august. 15én: 7' 7" 3" az 0 fölött.